بازرگانی و پیشەسازی

http://www.sulcci.com

رۆژنامەیەکی ئابوورییە ژووری بازرگانی و پیشەسازی سلێمانی بڵاویدەکاتەوە | ژمارە 19 | 2022-10-9

ریکلام

تا دێت نرخی ئۆتۆمبێل گران دەبێت «6

خۆڵو خاشاک، ئەو شێرپەنجەیەی سروشتی کوردستان وێران دەکات «9-8

ئەمساڵ بەرهەمی هەنار ٥٠٪ کەمی کردوە «12

١٥ ملیۆن لیتر نەوت لەلایەن بەغداوە دەنێردرێت بۆ سلێمانی «11

داواکارین کرێی خزمەتگوزاری لە پرۆژەکانی وەبەرهێنانی کشتوکاڵی و پیشەسازی و گەشتیاریی وەرنەگیرێت «3

سلێمانی لەبەرهەمهێنانی ترێدا یەکەمە: ساڵانە ١٤٠٠ تەن ترێ بەرهەمدەهێنرێت «7

پانزەهەمین پێشانگەی نێودەوڵەتی لەسلێمانی بەڕێوەدەچێت

لەبینای ژووری بازرگانیو پیشەسازی سلێمانی کۆنگرەیەکی ڕۆژنامەوانی بۆ د.سەلام، عەبدوڵڵا، بەڕێوەبەری گشتی ژوور لەگەڵ وریا سەباح، بەڕێوەبەری بەشی فرۆشتن لەکۆمپانیای "عێراق تەقەدوم" و ڕێکخەری پێشەنگای نێودەوڵەتی سلێمانی بەڕێوەچوو.

د.سەلام، عەبدوڵڵا، بەڕێوەبەری گشتی ژووری بازرگانیو پیشەسازی سلێمانی ڕایگەیاند "لەبەروارى ١١ بۆ ١٦/١٠/٢٠٢٢ کۆمپانیای عێراق تەقەدوم هەڵدەستێت بەکردنەوەی پێشەنگای نێودەوڵەتی سلێمانی کە تاکو ئێستا ١٥٠ کۆمپانیا تێیدا بەشدارن، چاوەڕوان دەکرێت لەڕۆژانی داهاتوودا ژمارەکە زیاتر ببێت، بەشێک لەکۆمپانیاکان لەچەندین وڵاتی جیاوازەوە هاتون".

ڕاشیگەیاند "هیوادارین پێشانگەکە ببێتە دەرفەتێک بۆ پێشکەوتنی کەرتی تایبەتو زیادکردنی جوڵەی بازرگانی لەشاری سلێمانی، سوپاسی سەرجەم ئەو فەرمانگانەی حکومەتی هەرێمی کوردستان دەکەین کە هاوکاری بەڕێوەچوونی پێشانگەکە دەکەن".

باڵوێزی یۆنان: دەمانەوێت هێڵێکی ئاسمانی لەگەڵ سلێمانی بکەینەوە

سیروان محەمەد، سەرۆکی ژووری بازرگانیو پیشەسازی سلێمانی لەگەڵ لیۆنیداس کۆنرۆڤیۆنیسیۆس، باڵوێزی یۆنان لەبەغداد ستافرۆس کیریمیز، کۆنسۆڵی یۆنان لەهەولێر کۆبوویەوە.

سیروان محەمەد، سەرۆکی ژووری بازرگانی سەرۆکی سلێمانی ڕایگەیاند "لە کۆبونەوەکەدا باڵوێزی یۆنان ڕایگەیاند، ئێمە قەرزاری سلێمانیین دەمانەوێت پەیوەندییە ئابوریو کلتوورییەکان لەگەڵ سلێمانی بەهێزتر بکەین و هێڵێکی ئاسمانی بکەینەوە لەنێوان سلێمانیو ئەسینا، هەروەها لەبینای نوێی ژووری بازرگانیو پیشەسازی سلێمانی ئۆفیسێک دەکەنەوە بەمەبەستی ئاسانکاریی کردن بۆ بازرگانانو پیشەسازان".

ڕاشیگەیاند "لەمەودوا بەشداری کۆمپانیاکانی وڵاتی یۆنان لەپێشانگەکانی شاری سلێمانیدا زیاتر دەبێتو داوامان کرد پێشانگەی تایبەت بە بەرهەمی کارگەو کۆمپانیاکانی یۆنان لەسلێمانی بکرێتەوە تاکو بازرگانان ئاشنا بن بە بەرهەمەکانی ئەو وڵاتە".

ستافرۆس کیریمیز، باڵوێزی یۆنان ڕایگەیاند "سلێمانی سەرەڕای هەبونی چەندین قەیران توانیویەتی بەرەو پێشبچونی باش بەخۆیەوە ببینێت، هیوادارین پەیوەندییەکانمان بەهێزتر بێت".

لەکۆبونەوەکەدا باس لەسەردانی شاندێکی گەورەی بازرگانانی سلێمانی کرا کە بریارە لەناوەڕاستی ئەم مانگەدا سەردانی وڵاتی یۆنان بکەن بەمەبەستی بەشداری کردن لەگەورەترین پێشانگای کشتوکاڵی.

سەرۆکی ژووری بازرگانی وان سەردانی پرۆژەی گەنجینەکانی ژووری بازرگانی و پیشەسازی سلێمانی کرد

دوای ئەوەی نەجدەد تەکفا، سەرۆکی ژووری بازرگانی وان سەردانی شاری سلێمانی کرد بەمەبەستی بەشداری کردن لە پێشەنگای کشتوکاڵی لە شاری سلێمانی لە لایەن سیروان محەمەد، سەرۆکی ژووری بازرگانی و پیشەسازی سلێمانیەوە بە گەرمی پێشوازی لێکرا.

لە سەردانێکیدا بۆ پرۆژەی گەنجینەکانی ژووری بازرگانی و پیشەسازی سلێمانی نەجدەد تەکفا، سەرۆکی ژووری بازرگانی وان ڕایگەیاند "خۆشحاڵم کە دەبینم ئەم پرۆژەیە یەکێکە لە گەورترین پرۆژە ئابوورییەکانی عێراق، دەستخۆشی لە ژووری بازرگانی و پیشەسازی سلێمانی لە دەکەم، دڵنیام پرۆژەکە دەبێتە یەکێک لە ناوەندە بازرگانییە گرانگەکان لەسەر ئاستی عێراق".

ڕاشیگەیاند "پرۆژەکە بەشێوازێکی مۆدێرن دروستکراوە تیایدا ستاندارە جیهانییەکان ڕەچاو کراوە، دڵنیام ئەم گەنجینانە دەبنە سەرچاوەیەکی باش بۆ گەشەکردنی کەرتی بازرگانی و پیشەسازی لە شاری سلێمانیدا، هیوادارم بتوانن پرۆژەی جوانتر و گەورەتر لە شاری سلێمانی ئەنجام بدەن".

ئاماژەی بەوەشدا، هیوادارم ژووری بازرگانی و پیشەسازی سلێمانی گرنگی زیاتر بدات بە پەیوەندییە ئابوورییەکانی لەگەڵ بازرگانان و خاوەنکارانی وڵاتانی جیهان، وەکو ژووری بازرگانی وان ئامادەین بۆ هەموو پشتیوانی و هاوکارییەک لە نێوان بازرگانانی شاری سلێمانی و وان".

ئەوەشی خستەڕوو، بانگێشتی پیشەسازان و بازرگانانی شاری سلێمانی دەکەم بە شاندێک سەردانی شاری وان بکەن و بازرگان و پیشەسازان بە یەکتر ئاشنا بن و بتوان کاری هاوبەش ئەنجام بدەن.

لای خۆشیەوە سیروان محەمەد، سەرۆکی ژووری بازرگانی و پیشەسازی سلێمانی سپاسی سەرۆکی ژووری بازرگانی وانی کرد کە سەردانی سلێمانی کردوە ڕایگەیاند "لەشاری سلێمانی کۆمەڵێک بازرگانی گەورە هەن کە کاڵا و شتومەک لە سەرجەم وڵاتانی جیهانەوە هاوردە دەکەن بۆیە بەپێوستمانزانی ئەم پرۆژەیە دروست بکەین، خۆشبەختانە بە یارمەتی لایەنە پەیوەندیدارەکان و وەزارەتەکانی حکومەتی هەرێمی کوردستان پرۆژەکە بە شێوازێکی مۆدێرن دروست بکەین، کە توانی هەڵگرتنی بڕێکی زۆر خۆراک و پێداویستی هەیە.

ئاماژەی بەوەشدا، ئەم پرۆژەیە سلێمانی دەکاتە سەنتەرێکی بازرگانی گرنگ لەسە ئاستی عێراق بازرگانان بە شێوازێکی مۆدێن کۆگاکانیان دروست کردوە.

ژووری بازرگانی و پیشەسازی سلێمانی توانیویەتی بەشێوەیەکی مۆدێرن و پێشکەوتوانە گەورەترین پرۆژەی گەنجینە کە بریتییە لە دروستکردنی ٦٠٠ گەنجینەی هاوچەرخ بە ڕوبەری جیاواز، لەسەر ٣٨٣ دۆنم زەوی دروستبکات.

سەرۆکی ژوور: خوازیارین لەپرۆسەی بڕیاردانی پەیوەست بەئابوریدا بەشدار بین

داواکارین کرێی خزمەتگوزاری لەپرۆژەکانی وەبەرهێنانی پیشەسازیو کشتوکاڵیو گەشتیاریی وەرنەگیرێت

ئا: بازرگانیو پیشەسازی

سەرۆکی ژووری بازرگانیو پیشەسازی سلێمانی داوا دەکات پێداچونەوە بکرێت بەهەموو ئەو بڕیارە یاسا ڕێنماییانەدا کە ئاستەنگن لەبەردەم گەشەی ئابوریو بەرهەمهێنانی ناوخۆو بەهێز کردنی کەرتی تایبەتدا، بەمەبەستی ڕاستکردنەوەو هەموار کردنەوەیان کە لەگەڵ ژیانی ئابوری سەردەمدا بگونجێت، ئەو دەڵێت "داواکارین نرخی یەکەی کارەبای پرۆژە پیشەسازییەکان لەگەڵ نرخی یەکەی کارەبای بەغدا هاوتا بکرێتەوەو ژوورەکانی بازرگانیو پیشەسازیی لەو لیژنە ئابوورییەدا بەشدار بن کە حکومەت بۆ پەرەپێدانی کەرتی تایبەت پێکیهێناوە".

بۆچی کرێی خزمەتگوزاری سێکتەرە بەرهەمهێنەرەکان بگرێتەوە؟

بەپێی ڕێنمایی ژمارە ١ی ساڵی ٢٠٢١ی تایبەت بە"ڕێنمایی کرێی خزمەتگوزارییەکان کە دەستەی وەبەرهێنان پێشکەشی دەکات"و بەواژۆی سەرۆکی حکومەت دەرچووە، تیایدا هاتوە "وەرگرتنی کرێی خزمەتگوزاری بۆ وەرگرتنی مۆڵەت کە دەستەی وەبەرهێنان لەئیدارە سەربەخۆکان پێشکەشی دەکەن بەپێی یاسای وەبەرهێنان ژمارە (٤)ی ساڵی ٢٠٠٦، بەڕێژەی ١٪ سەدا یەک لەتێکڕای گۆڕەی خەملێنراوی پرۆژەکە، کە بەدوو قۆناغ لەلایەن دەستەی وەبەرهێنان وەردەگیرێت:

قۆناغی یەکەم: ڕێژەی ٥٠٪ سەدا پەنجا لەو ١٪ سەدا یەکە وەردەگیرێت وەک کرێی خزمەتگوزاری لەدوای پەسەند کردنی پرۆژە.

قۆناغی دووەم: بڕی ٥٠٪ سەدا پەنجا لەو ١٪ سەدا یەکە وەردەگیرێت وەک کرێی خزمەتگوزاری پێش پێدانی مۆڵەت لەگەڵ ئامادە کردنی فۆرمی مۆڵەت پێدان".

سەرۆکی ژووری بازرگانیو پیشەسازی سلێمانی سەبارەت بەم ڕێنماییە بەڕۆژنامەی "بازرگانیو پیشەسازی" ڕاگەیاند دەشێ ئەم ڕێنماییو وەرگرتنی کرێی خزمەتگوزارییە بۆ پرۆژەکانی نیشتەجێ بوون گونجاو بێت، بەڵام بۆ پرۆژەکانی پیشەسازیو کشتوکاڵیو گەشتیاریی ڕەوا نییەو لەهەموو جیهاندا ئەم جۆرە پرۆژە بەرهەمهێنەرانە لەلایەن حکومەتەوە پشتیوانی دەکرێن، نەک ئەوەی پارەیان لێوەربگیرێت، ئەو وتی "داواکارین ئەو ڕێژەی ١٪ سەدا یەکە لەپرۆژەی سێکتەرەکانی پیشەسازیو کشتوکاڵیو گەشتیاریی وەرنەگیرێت، لەبەرئەوەی ئەم جۆرە پرۆژانە هەلی کار بۆ هاوڵاتیان دەڕەخسێنن، دەبنە هۆکاری ئەوەی دراوی قورس نەچێتە دەرەوەی وڵاتو سوودی گشتییان هەیە بۆ هاوڵاتیانو بۆ حکومەتو وڵاتیش، لەبەرئەوە نابێت لەگەڵ پرۆژەکانی بازرگانیو نیشتەجێ بوون وەکو یەک مامەڵەیان لەگەڵ بکرێت".

وتیشی "وەرگرتنی ئەم کرێی خزمەت گوزارییە لەپرۆژە بەرهەمهێنەرەکان کارێکی نارەواو ئەگونجاوەو داواکارین پێداچونەوە بە بڕیارو ڕێنماییەدا بکرێت".

کارگەیەکی دروست کردنی بلۆک

بۆچی نرخی یەکەی کارەبای هەرێم لەگەڵ بەغدا هاوتا ناکرێتەوە؟

سەرۆکی ژووری بازرگانیو پیشەسازی سلێمانی ئاماژە بەوە دەکات کە لەئێستادا بەکێک لەکێشە گەورەکانی پرۆژەکانی پیشەسازیی بەگەورەو مام ناوەندو بچوکەوە، گرانی نرخی کارەبایە، کە تێچووی بەرهەمە ناوخۆییەکان بەپێژەیەکی زۆر بەرز دەکاتەوەو وادەکات کێبڕکێی بەرهەمی هاوشێوەی هاوردەکراویان لەپرووی نرخەوە بۆ نەکرێت، ئەو وتی "کەرتی تایبەت بزوێنەری سەرەکی گەشەی ئابوریو کەلەکەکردنی سەرمایەی نەتەوەییو ڕەخساندنی هەلی کارە، لەبێناو گرەنتی کردنی بەردەوام بوونیان داواکاریین ئاسانکاریی تەواویان بۆ بکرێت بەتایبەتی لەپرووی دابینکردنی کارەباو وزەوە بەنرخێکی هەرزان".

وتیشی "داواکارین زەمینەسازی تەواو بۆ خستنەگەڕی دەستی کار لەکوردستان بکرێت لەڕێگەی زیاد کردنی پرۆژە بچوکو مام ناوەندییەکانەوەو حکومەت پشتگیریی لەوەبەرهێنانی پیشەسازیو کشتوکاڵیو گەشتیاریی بکات، وەبەرهێن کە کارگە دادەمەزرێنێت پێویستی بەکارەباو ڕێگەوبانە، حکومەت بۆی دابین ناکات، پێویستی بەپارێزگاری بەرهەمە بۆی ناکات، لەبەرئەوە وەبەرهێنان بەئاراستەیەکی هەڵەدا دەڕوات، بەداخەوە نرخی کارەبا تا ئێستا چارەسەر نەکراوە، ئەگەر نرخی یەکەی کارەبای هەرێم لەگەڵ نرخی یەکەی کارەبای بەغدا هاوتا نەکرێتەوە وای لێدێت هەموو ئەم پیشەسازییانەی کوردستان بەهۆی زۆریی تێچونی بەرهەمەکانیانەوە توانای بەردەوام بوونیان نەبێت".

> **لەئێستادا یەکێک لەکێشە گەورەکانی پرۆژەکانی پیشەسازیی بەگەورەو مام ناوەندو بچوکەوە، گرانی نرخی کارەبایەو داواکارین نرخی یەکەی کارەبای هەرێم لەگەڵ بەغدا هاوتا بکرێتەوە**

بۆچی ژوورەکان نوێنەریان نەبێت لەلیژنەی ئابوورییدا؟

سیروان محەمەد ئاماژە بەوە دەکات کە چێی نیگەرانییە لەو لیژنە ئابوورییەی بۆ گەشەی کەرتی تایبەت پێکهێنراوە لەئەنجومەنی وەزیران نوێنەری کەرتی تایبەتو ژوورە بازرگانییەکانی تیا نییە، ئەو وتی "ژوورە بازرگانییەکان داکۆکی لەکەرتی تایبەتو گەشەی پیشەسازو بازرگانان دەکەن بەڵام بوونیان لەو لیژنەیەدا ڕەچاو نەکراوە، لەکاتێکدا دەتوانن چاوساغیی حکومەتو پەرلەمان بکەنو بەرەو ڕێگای ڕاست ڕێنوێنیان بکەن بۆ چارەسەر کردنی گرفتەکانی کەرتی تایبەت، لەبەرئەوەی ژوورە بازرگانییەکان پەیوەندیدارن بەو بوارەوە".

وتیشی "بۆ ئەوەی پلانە ئابوورییەکانی حکومەتی هەرێم تازەگەڕایەو چاکسازیی بەردەوامیان پێوە دیار بێت، گرنگە گفتوگۆی حکومەتو وەزارەتە پەیوەندیدارەکان سەبارەت بەکێشە ئابوورییەکان بهێنرێنە ناو ژوورە بازرگانییەکانو ڕای ئەوان وەربگیرێت، کە تا ئێستا فەرامۆش کراونو لەپرۆسەی بڕیاردانی پەیوەست بەئابوریدا بەشدار نین، هەر ئەمەش وایکردوە بەشێکی زۆری ئەویاسایانەی لەبواری بازرگانیو ئابوریو داریدا بڕیاریان لەسەردراوە، بەبێ پرس و ڕا گۆڕینەوە بوە لەگەڵ ژوورەکانی بازرگانیو پیشەسازییداو ئەمەش ئەنجامی پێچەوانەو نەخوازراوی لێکەوتوەتەوە".

وەزیری دارایی بەدواداچون بۆ کێشەی هاوڵاتیانو بازرگانانی سلێمانی دەکات

سیروان محەمەد، سەرۆکی ژووری بازرگانیو پیشەسازی سلێمانی لەگەڵ ئاوات شێخ جەناب، وەزیری دارایی و ئابوری حکومەتی هەرێم لەبارەی کێشەو گرفتەکانی بازرگانانو پیشەسازان کۆبوونەوە بەمەبەستی چارەسەرکردنیان.

کۆبونەوەی وەزیری دارایی

ئاوات شێخ جەناب نوری، وەزیری دارایی و ئابوری حکومەتی هەرێم، لەگەڵ سیروان محەمەد، سەرۆکی ژووری بازرگانیو پیشەسازی سلێمانی، بەڕێوەبەرایەتییەکانی گشتی گومرگو فەرمانگەکانی باجی خانوبەرەی یەکو دوو خانوبەرەی میریو باجی کۆمپانیاکانو باجی داهاتی یەکی سلێمانی بەسەرکردەوەو لەگەڵ بەڕێوەبەرانی ئەو دامەزراوانەو بەرپرسی بەشە جیاجیاکانی ناو فەرمانگەکان کۆبوەوە.

وێستگەی یەکەمی سەردانەکەی وەزیری دارایی بۆ بەڕێوەبەرایەتی گشتی گومرکی سلێمانی بوو، تێیدا بەدواداچونی کرد بۆ هەموو ئەو کێشانەی بوونەتە ئاستەنگو بار بەسەرشانی هاوڵاتیان بەگشتیو بازرگانانو خاوەن بارەکانو بەڕێوەچونی ئیشوکارەکانیان لەڕێگەی دەروازەو بنکە گومرگییەکانی سنوری بەڕێوەبەرایەتییەکە.

وەزیری دارایی بڕیاریدا هەموو کارئاسانییەک بکرێت لەپێناو زیاتر بوونی جوڵە بازرگانییەکانو بەسودی هاوڵاتیان بەگشتیو کۆکردنەوەی داهات.

دواتریش وەزیری دارایی و ئابوری هەریەک لەفەرمانگەی خانوبەرەی میریو باجی خانوبەرەی یەکو دووی سلێمانیو باجی کۆمپانیاکانو باجی داهاتی یەکی سلێمانی بەسەرکردەوەو لەکۆبونەوەی لەگەڵ بەڕێوەبەری ئەو فەرمانگانە تێبینی و گازندەی بەشێک لەهاوڵاتیانی لەبارەی چۆنیەتی پێدانی باج خستەڕوو، فەرمانیشی کرد هەموو خزمەتەکان بەپێی یاسا ڕێنماییەکان جێبەجێبکرێنو بەو ئاراستەیە بێت کە بارگرانی بۆ هاوڵاتی دروست نەکرێت.

پێشانگەی بیناسازیی نێودەوڵەتی سلێمانی کرایەوە

ئا: بازرگانیو پیشەسازی

پێشانگەی کەلوپەلی پیناسازی لەشاری سلێمانی، لەلایەن کۆمپانیای بەچاودێری ژووری بازرگانیو پیشەسازی سلێمانیو بەئامادەبوونی پارێزگاری سلێمانیو سەرۆکی ژوورو کۆنسوڵی ئێران کرایەوە .

پێشانگای نێودەوڵەتی بیناسازی

لەپێشەنگاکەدا کۆمپانیاکانی دروستکردنی یەکەی نیشتەجێ بوون، شیش‌و چیمەنتۆو عەزلی خانوو دیکۆراتو کامێرای چاودێریی‌و فێنکەرەوەو چەندین بواری دیکەی بیناسازی بەشداریان کردو نوێترین بەرهەمەکانیان لەپێشانگەکەدا نمایش کرد.

د. هەڤاڵ ئەبوبەکر، پارێزگاری سلێمانی لەوتارێکدا لەمیانی کردنەوەی یەکەمین پێشانگەی تایبەتی بیناسازیی نێودەوڵەتی سلێمانی، رایگەیاند "زۆر سوپاسی ژووری بازرگانی‌و پیشەسازی سلێمانی دەکەین، سوپاسی سەرجەم فەرمانگەکانی حکومەت دەکەین بۆ کردنەوەی ئەم پێشانگایە".

سیروان محەمەد، سەرۆکی ژووری بازرگانی و پیشەسازی سلێمانی سەبارەت بەکردنەوەی ئەم پێشانگەیە رایگەیاند "شاری سلێمانی بەیەکێک لەگرنگترین شارە بازرگانی‌و پیشەسازییەکانی عێراق دادەنرێت کە زۆرێک لەپیشەسازییە قورسەکان دەکەوێتە ئەم شارەوە وەک کارگەکانی دروستکردنی چیمەنتۆ، دەرمان، خشت، ئاسن، شیرەمەنی، پلاستیک، کێبڵی کارەبا، خواردەمەنی. شاری سلێمانی بوژانەوەیەکی بەرچاوی بیناسازی تێدایەو چەندین مۆڵەت بۆ پرۆژەی وەبەرهێنان لەسێکتەرە جیاوازەکاندا دراوە بەوەبەرهێنەران کە زیاترە لە ٣١٥ پرۆژە، لە ئێستادا وەبەرهێنەران سەرگەرمی جێبەجێکردنی پرۆژەکانیان".

راشیگەیاند "شاری سلێمانی سنورێکی فراوانی لەگەل کۆماری ئیسلامی ئێراندا هەیەو دوو دەروازەی نێودەوڵەتی‌و چەند دەروازەیەکی تری فەرمیمان هەیە لەگەل کۆماری ئیسلامی ئێراندا بۆ ئاڵوگۆڕی کاڵای بازرگانی، بەهۆی سەقامگیریی ئاسایش‌و چەسپاندنی ئارامی لەم شارەدا چەندین برادەری جیهانی بریکاری بازرگانی بەرهەمەکانیان داوە بەکۆمپانیاکانی کوردستانو لەشاری سلێمانییەوە بەرهەمەکانیان پەخش دەکەن بۆ هەموو پارێزگاکانی عێراق، هیواخوازین‌و بەرچاوڕوننین‌کە ئەم پێشانگایە دەرفەتێکی زێڕین دەڕەخسێنێت بۆ کۆمپانیاو کارگە بەشداریووەکانی، دەتوانن لەنزیکەوە بەرهەمەکانیان بەهاوپێشە بازرگانەکانی هەرێم بناسێنن، وەکو ژووری بازرگانی‌و پیشەسازی سلێمانی چاوەڕوانی گرێبەستی هاوبەشی بازرگانین لەنێوان کۆمپانیا بەشداریووەکانو بازرگانانو پیشەسازانو هاوردەکارانی هەرێمی کوردستانو شاری سلێمانی".

هێمای بۆ ئەوەش کرد کە "ژوورەکەمان خاوەنی گەورەترین پرۆژەی گەنجینەی هاوچەرخە لەسەر ئاستی عێراق کە بەشێوەیەکی هاوچەرخ بنیاتنراوە، ئەمەش هاوکارێکە بۆ هەڵگرتنی کالاو کەلوپەلی بازرگانی‌و پەخشکردنەوەی لەسلێمانییەوە بۆ شارەکانی تری عێراق، ژووری بازرگانی‌و پیشەسازی سلێمانی بەچالاکترین ژوور هەڵبژێردرا لەسەر ئاستی عێراق‌و هەرێمی کوردستان بۆ ساڵی ٢٠٢١.، بەمەموو توانامان پشتگیرتان دەبین بۆ هەر کارێکی بازرگانی‌و پیشەسازی هاویەش‌و دروستکردنی پەیوەندی لەگەڵ بازرگانانو وەبەرهێنەرانی وڵاتانی دەرەوەدا".

> **شاری سلێمانی بەیەکێک لەگرنگترین شارە بازرگانی‌و پیشەسازییەکانی عێراق دادەنرێت کە زۆرێک لەپیشەسازییە قورسەکان دەکەوێتە ئەم شارەوە**

بەڕێوەبەری گشتی وەبەرهێنانی سلێمانی:

تا سەرەتای ساڵی داهاتوو ئەنجامی زۆر باشمان دەبێت لە پرۆژەکانی وەبەرهێناندا

ئا: زریان محەمەد

بەڕێوەبەری گشتی وەبەرهێنانی سلێمانی ڕایدەگەیەنێت "کاری زۆر باشکراوە بۆ وەبەرهێنان لەشاری سلێمانی‌و هەوڵەکان بۆ ئاشتکردنەوەی سەرمایەدارانو وەبەرهێنەرانە، تا کۆتایی ساڵ ئەنجامی زۆر باشمان دەبێت".

عەزیز سەعید، بەڕێوەبەری گشتی وەبەرهێنانی سلێمانی بەڕۆژنامەی "بازرگانی‌و پیشەسازی" ڕاگەیاند "لەئێستادا ئێمە هەوڵێکی زۆر باشمان داوە بۆ پرۆژەکانی ئەمساڵدا مۆڵەتی زۆر باش دراوە بەپشتیوانی‌و هەماهەنگی جێگری سەرۆکی حکومەتی هەرێمی کوردستان کە پەیوەندییەکی باشی لەنێوان هەموو بەڕێوەبەرایەتیەکان دروستکردووە، کارەکان دەبێت بێنێتە جێگەی ڕەزامەندی هەموو وەبەرهێنەرانو سەرمایەداران تا ئاشت ببنەوە لەگەڵ شاری سلێمانی‌و هەرێمی کوردستانو تا سەرەتای ساڵ ئەنجامی زۆر باشمان دەبێت کە کۆمەڵێک پرۆژەی زۆر باش لەسەرجەم بوارەکاندا دەکەنێتە کار".

لەبارەی دروستکردنی ٢٠ هەزار یەکەی نیشتەجێبون بۆ کرێنشینان، ئەو وتی "ئەو یەکانە ئێمە کاری باشمان بۆکردووە لەگەڵ بەڕێوەبەرایەتی ئاماری سلێمانی داتای باشمان وەرگرتووە کە بۆ شاری سلێمانی لە ٢٠ هەزارە ٨ هەزارو ٦٠٠ یەکەیان بۆ شاری سلێمانی‌و پارێزگای هەڵەبجەو ئیدارەی ڕاپەڕینو ئیدارەی گەرمیان بەپێی ژمارەی دانیشتوان دابەشمان کردووەو بەفەرمی ناردومانە بۆ پارێزگای سلێمانی‌و نوسراومان ناردووە بۆ شارەوانی سلێمانی تا زەوی دابنێن بکاتو کاری باشمان کردووە بۆ دایریکردنی پێوەری چۆنیەتی دابەشکردنی یەکەکان بەسەر خەڵکدا لەڕێگەی ئەو فۆرمەی بەئەلکترۆنی پڕ کراوەتەوە لەلایەن کرێنشینانەوە کە بۆ ناو شاری سلێمانی پێنج هەزارو ٢٠٠ یەکە بۆ پارێزگای سلێمانییەو نزیکەی ١٥٠٠ یەکە بۆ ئیدارەی ڕاپەڕینو گەرمیان دەبێتو نزیکەی هەزار یەکە بۆ پارێزگای هەڵەبجە دەبێت، بۆیە هیواردام تا پێش سەری ساڵ بگەینە ئەنجام".

وتیشی "پرۆژەکان بەتایبەت یەکەی نیشتەجێبونەکان لەپارێزگای سلێمانی کوالێتیان بە یەراورد بەشارەکانی دیکە لەئاستێکی بەرزدراون گرنگی زیاتریان پێدراوە، ئەو کوالێتیەی یەکەکانی پێدروستکراون لەهیچ شارێکی دیکە بەوجۆرە نەبوە".

بەڕێوەبەری گشتی وەبەرهێنانی سلێمانی ئاماژەی بەوەشدا ٥٥ پرۆژە لەئێستادا کارەکانیان بۆ ڕایی کراوە کە ٢٠ پرۆژەیان ساید‌پلانەکانیان ئامادە کراوە، ئەوانەی دیکەش کە هەر کێشەیەکی زەویان هەبووە ڕێگرییان هەبووە بەپێی یاسای وەبەرهێنان هەر زەوییەک بۆ ئەو پرۆژانە کە دیاری دەکرێت دەبێت زەوییەکە کێشەی نەبێت.

دەربارەی سەرجەم ئەوپرۆژانەی‌کە‌شاری سلێمانی مۆڵەت پێدراون لەوەبەرهێنانی سلێمانی، وتی "ئەو پرۆژانەی‌کە‌شاری سلێمانی مۆڵەت پێدراون ٣٦١ پرۆژەیە بەشێوەیەک ١٢٠ پرۆژەیان بازرگانییەو ٩٧ پرۆژە پیشەسازییەو ٥٨ پرۆژە نیشتەجێبونەو ٣٠ پرۆژە گەشتیارییەو ٥ پرۆژە کشتوکاڵییەو ئەوەی دەمێنێتەوە لەسێکتەرەکانی ترداید".

بەڕێوەبەری گشتی وەبەرهێنانی سلێمانی جەغتی لەوە کردووە کە بەهەوڵی جێگری سەرۆکی حکومەت لەشاری سلێمانی هەموو ئەو ڕێگریو بەربەستانە لابراون کە ببونە هۆی خاوبونەوە لەپرۆژەکانی وەبەرهێنان لەسنوری پارێزگای سلێمانی، ئەو وتی "لەدوای کۆبونەوەیان لەگەڵ قوباد تاڵەبانی، جێگری سەرۆک وەزیرانی هەرێمی کوردستان ڕێنمایی نوێیان پێدراوە بۆ تەواوکردنی پرۆژەکانیانو لەئەمساڵدا هیچ پرۆژەیەک لەبەڕێوەبەرایەتی گشتی وەبەرهێنانی سلێمانی نەوەستاوەو سەرجەم پرۆژەکان کارکردن تێیاندا بەردەوام بوەو لەئێستادا سەرجەم بەڕێوەبەرایەتییەکانی سنوری شاری سلێمانی بەهەماهەنگییەکی تەواو کاردەکەن، بۆ ئەوەی ڕۆتینات بۆ وەبەرهێنەران کەمبکەنەوەو لەزووترین کاتدا پرۆژەکانیان بچنە بواری جێبەجێکردنەوە".

وتیشی "لەنێوان ئەو ٥٥ پرۆژەیەی کە قوباد تاڵەبانی جێگری سەرۆکی حکومەتی هەرێم لەکۆبونەوەی چەند ڕۆژی ڕابردودا لەگەڵ بەڕێوەبەرایەتییەکانی سنوری شاری سلێمانی فەرمانی بەجێبەجێکردنیدا، ١٦ دانەیان پرۆژەی نیشتەجێبونەو لەئایندەیەکی نزیکدا دەچنە بواری جێبەجێکردنەوە، پرۆژەکانی دیکەش سێکتەرەکانی دیکەی وەک پیشەسازی، بازرگانی، کشتوکاڵی، گەشتوگوزاری، پەروەردەیی‌و تەندروستی دەگرێتەوە".

> **ئەو پرۆژانەی لەشاری سلێمانی مۆڵەت پێدراون ٣٦١ پرۆژەیە بەشێوەیەک ١٢٠ پرۆژەیان بازرگانییەو ٩٧ پرۆژە پیشەسازییەو ٥٨ پرۆژە نیشتەجێبونەو ٣٠ پرۆژە گەشتیارییەو ٥ پرۆژە کشتوکاڵییە**

ئۆتۆبانی بابان کارەکانی بەردەوامەو داوا دەکرێت حکومەت لەکاتی خۆیدا بودجەی بۆ خەرج بکات

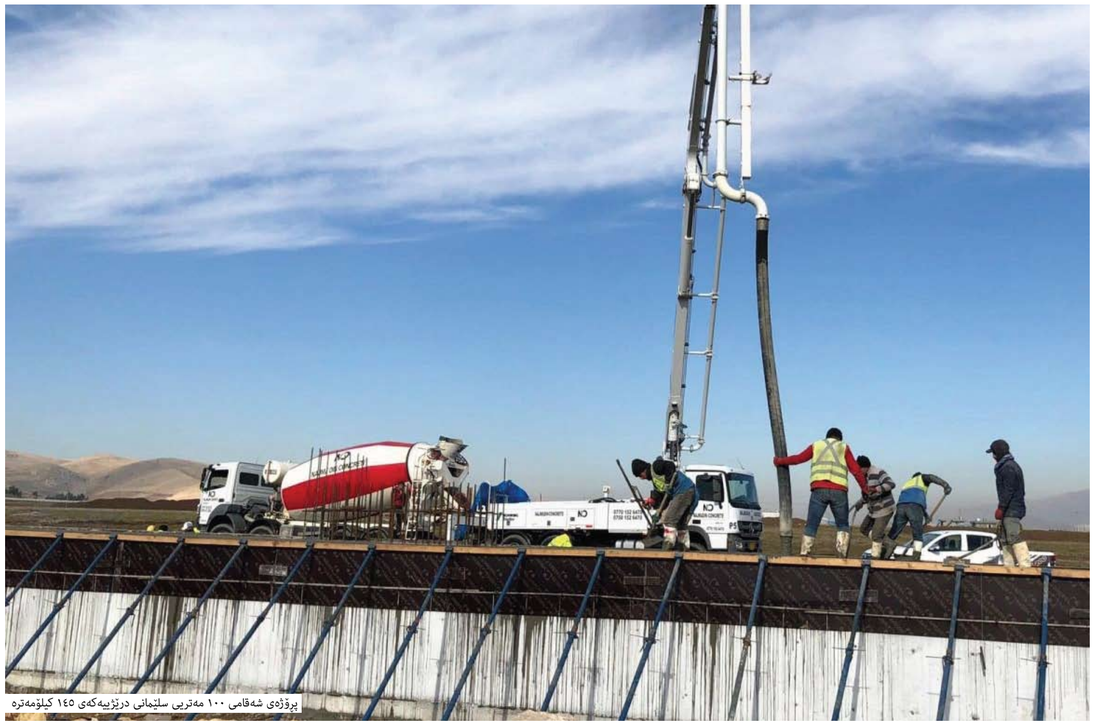
پرۆژەی شەقامی ١٠٠ مەتریی سلێمانی درێژییەکەی ١٤٥ کیلۆمەترە

ئا: زریان محەمەد

لەئێستادا کارکردن لە (ئۆتۆبانی بابان) بەردەوامی هەیەو سەرپەرشتیارانی دروستکردنی ئۆتۆبانەکە ڕایدەگەیەنن حکومەت گەر لەکاتی خۆیدا ڕاپەیان بۆ خەرج بکاتو کێشەی زەوی زیادەڕۆ چارەسەر بکات کارەکان خێراتر دەبێت.

شاباز سدیق؛ بەڕێوەبەری پرۆژەکە لەگوڕیی کۆمپانیاکانی قەیوان لەلێدوانێکدا بۆ "ڕۆژنامەی بازرگانی و پیشەسازی" ڕایگەیاند کارکردن لەئۆتۆبانی بابان بەردەوامی هەیە، پرۆژەکە پێکدێت لەشەقامێکی چوار سایدی هاتنو چوو پانییەکەشی ١٠٠ مەترە، هەروەها ٥ ئەندەریاس، ٧ یەکتریڕو ٣ پردی پەپوولەیی لەخۆ دەگرێت، لەگەڵ ڕوناککەرەوە هێڵێکی ئاوخواردنەوە.

ئەو وتی "پرۆژەکە ماوەی کارکردنی ١١٠٠ ڕۆژی کارکردنەو بودجەکەی ٤٠٠ ملیار دینارە، گەورەترین کێشەکانی ئەم پرۆژەیە ڕادەست نەکردنی دوو ناوچەیە بەهۆی بوونی زیادەڕۆیی کە تا ئێستا بەتەواوی لانەبراونو دابین نەکردنی کاتەکەی بۆ دیاریکراوە کە تا ئێستا بودجە کێشەیەکی دیکەی بەردەم پرۆژەکەیە، وەک پێویست شایستە دارایەکان خەرج ناکرێت".

وتیشی "لەئێستادا لەسەدا ٥٠ی پرۆژەکە کۆتایی پێهاتووە، بڕگەکانی بریەنو پرکردنەوە لەسەدا ٩٥ بەرەو کۆتایی ڕۆشتووەو بڕگەی ئاوباری کۆتایی هاتووە، زۆرێک لەپردەکان بەهاو بوون، تەنها یەکتریڕی ژمارە ١١ لەناوچەی تاسلۆجەو یەکتریڕی ژمارە ١٥ لەناوچەی تانجەرۆ بەهۆی بونی زیادەڕەویی ناتوانین کاری تێدا بکەین، لەگەڵ ئەوانەشدا لەماوەیەکی کەمدا هەنگاوی زۆر باشی بڕیوە".

شاباز ئاماژە بەوە دەکات دەبوایە لەمانگی نیسانی ٢٠٢٢ دەست بەقیرتاوکردنی شەقامەکە بکرایە، بەڵام بەهۆی نەبونی بودجەوە کە زیاد لە ٢٠ کیلۆمەترمان ئامادەیە بۆ قیرتاوکردن نەیانتوانیوە بیکەین چونکە زیاد لە ١٢٠ ملیار دینار پێویستە کە تا ئێستا ١٥٨ ملیار دینار خەرج کراوە بۆ کاری تەواو کردنی شەقامەکە، ئەو وتی "ئەگەر خەرج کردنی شایستەی دارایی لەکاتی خۆیدا بوایەو نەبونی زیادەڕۆیی لەسەر پرۆژەکە نەبوایە پلانمان هەبوو لەپێش ئەو وادەیەی بۆی دیاریکراوە تەواومان بکردایە، کە لەمانگی تەموزی ٢٠٢٣ کاتەکەی بۆ دیایکراوە، ئەو دوو هۆکارە بۆتە ئاستەنگ لەبەردەم پرۆژەکە کە مەترسی دواکەوتنی هەیە".

سەرپەرشتیاری پرۆژەکە هیواخوازە لایەنە پەیوەندیدارەکان چارەسەری ئەو کێشەیە بکەن، چونکە بەتەواو کردنی شەقامەکە کۆمەڵێک ئاستەنگی زۆری هاتوچۆ کەمدەکاتەوە لەسەر شاری سلێمانی .

ئۆتۆبانی بابان لەمانگی تەموزی ساڵی ٢٠٢٠ بەردی بناغەی دانرا کە ناسراوە بەشەقامی سەد مەتری لەلایەن سەرۆکی حکومەتی هەرێمی کوردستانو جێگری سەرۆکی حکومەت، پرۆژەکە لەلایەن گرووپی کۆمپانیاکانی قەیوانەوە جێ بەجێ دەکرێت.

درێژی پرۆژەکە ٢٤ کیلۆمەترە، خاڵی دەستپێکردنی لەتاسلۆجەوە دەبێت تا ناوچەی دەمرکان لەسەر شەقامی سلێمانی عەریەت.

بەڕێوەبەری پرۆژەکە لەسەر بەردەوامی کارکردن لەپرۆژەکە جەختی کردەوە "بودجەی پرۆژەکە کەم نییە تا بەتەنها جێبەجێی بکەین، تەمەنا دەکەین کێشەکان لەلایەن حکومەتەوە چارەسەر بکرێت ئەگەر نا دەبێتە هۆی وەستانی کارەکانمان".

پرۆژەی شەقامی ١٠٠ مەتریی سلێمانی، درێژییەکەی ١٤٥ کیلۆمەترەو بەسێ قۆناغ جێبەجێ دەکرێت، قۆناغی یەکەمی پرۆژەکە بڕی ٤٠٠ ملیار دیناری بۆ تەرخان کراوەو لەماوەی کارکردنیدا ٦٠٠ ئامێر کاری تێدا کردووەو زیاتر لەهەزار هەلی کاری ڕاستەوخۆی بۆ هاوڵاتیان ڕەخساندووە.

بۆ کارەکانی پرۆژەکە، قەیوان گروپ بەتەواویی پشتی بەدەستی کارو سەرچاوەی ناوخۆیی‌و کەرەستەو کەلوپەلو مەوادی خاو؛ لەشاری سلێمانی‌و هەرێمی کوردستان بەستووە. هەروەها گەورەترین کارگەی هاڕینی بەرد (کسارە)ی دامەزراندووە کە پێکدێت لەچوار هێڵی سەرەکی بەرهەم هێنان، تەوانایدایە ڕۆژانە (٧,٥٠٠) مەتر سێجا، کەرەسەی سەرەتایی بۆ پرۆژەی ئۆتۆبانی بابان بەپەرترین کوالێتی دابین بکات؛ لەتێکەڵەو مەوادی کەرەستۆن؛ کە بەکار دەهێنرێت لەچینی ژێرەوەی ڕووپۆشکردنی قیری پرۆژەی شەقامی ١٠٠ مەتری سلێمانی.

بەتەواو کردنی پرۆژەی شەقامی ١٠٠ مەتریی، شاری سلێمانی پێدەنێتە قۆناغێکی گرنگی گەشەی ئابوریو بازرگانی‌و پیشەسازییەوەو ئاستی هاتوچۆو سەلامەتی بۆ هاونیشتمانیان بەشێوەیەکی بەرچاو دابین دەکات.

> **گەورەترین کێشەی ئەم پرۆژەیە ڕادەست نەکردنی دوو ناوچەیە بەهۆی بوونی زیادەڕۆیی‌و دابین نەکردنی بودجە کێشەیەکی دیکەی بەردەم پرۆژەکەیە، وەک پێویست شایستە دارایەکان خەرج ناکرێت**

تا دێت نرخی ئۆتۆمبێل گران دەبێت

نرخی چەند جۆرێک لەئۆتۆمبێل سێ هەزار دۆلار بەرزبوەتەوە

ئا: زریان محەمەد

هۆکارەکانی جەنگوگرژیوئاڵۆزییەکانی نێوان وڵاتانو زیادبوونی کرێی گواستنەوە بونەتە هۆی بەرزبوونەوەی نرخی ئۆتۆمبێل لەبازاڕەکانی هەرێمی کوردستان.

هاوردەکردنی ئۆتۆمبێل

هاوکار جەوهەر، بازرگانی ئۆتۆمبێل لەشاری سلێمانی بەڕۆژنامەی "بازرگانیو پیشەسازی" وت "نرخی ئۆتۆمبێل بەشێوەیەکی بەرچاو گران بووە، لەگەڵ ئەوەشدا مامەڵەی کڕینو فرۆشتن زۆر خاوەو کەمن، بازاڕ زۆر لاوازە، ئەوەش کاریگەری لەسەر هاوردەکردنی ئۆتۆمبێل دروستکردووە".

وتیشی "لەئێستادا نرخ بەشێوەیەکی بەرچاو بەرزبۆتەوە، بۆ جۆرێک ئۆتۆمبێل هەیە هەزار دۆلار بەرزبۆتەوە، هەیە سێ هەزار دۆلار بەرزبۆتەوە، بۆنمونە پارسأل ئەم کاتانە ئۆتۆمبێلێکی جۆری نیسان سەنی مۆدێل ٢٠٢١ بەنرخی ١٢ هەزار دۆلار بوو، بەڵام ئێستا هەمان ئۆتۆمبێل هەمان مۆدێل بووە بە ١٣ هەزارو ٥٠٠ دۆلار، ئۆتۆمبێلی تۆیتا کامری ئەمریکی بەراورد بەپارسأل ٢٥٠٠ دۆلار تا ٣٠٠٠ دۆلار گرانبووە، نیسان ئەلتیما ١٠٠٠ دۆلار گرانتر بووە".

دەربارەی هۆکاری گرانبونی نرخی ئۆتۆمبێل، هاوکار وتی "هۆکاری جەنگی ڕوسیاو ئۆکرایناو بۆتە هۆی کەمبونەوەی ئاسن، بەهۆیەوە کارگەکانی دروستکردنی ئۆتۆمبێل نرخیان لەسەر گران بووەو کەمتر ئوتومبیل دروست دەکەنو داواکاریش لەبازاڕدا زۆرە، ئەمەش بۆتە هۆی بەرزبونەوەی نرخ لەبازاڕدا".

وتیشی "هاوردەکردنی ئۆتۆمبێل لەئێستادا بەتەواوەتی خاویۆتەوە، بەدەیان کەشتی بارهەڵگری ئۆتۆمبێل لەبەندەرە ئاوییەکانی ئێران ڕاگیراونو کەس ناوێرێت باری بکات، چونکە بەهۆی ئەو ڕەوشەی لەئێران هەیە کەس گرەنتی هاتنی ئەو ئوتومبێلانە ناکاتو کاتێک ئوتومبێلەکانیش دەگەنە ئێرە لەسەر بچوکترین شت ژمارەیان پێناەدەن، ئەمەش نیگەرانی بۆ کاسبکاران دروست کردووە کە تا ئێستا چارەسەر نەکراوە ئەم کێشەیە".

هاوکار جەغتی لەوە کردەوە کە "گواستنەوەی ئۆتۆمبێل لەمانگی چواردا ٤٠٠ دۆلار بووە، بەڵام بۆ مانگی تۆ بڕی گواستنەوەی هەر ئۆتۆمبێلێک بووە بە ٩٠٠ دۆلارو نرخەکە بۆ ئێستا دەیانەوێت بەنرخێکی گونجاو ئۆتۆمبێلیان دەستکەوێت.

هێمن زاهیر، بەکێک لەو کڕیارانەی بەدوای ئۆتۆمبێلدا دەگەڕێت بەڕۆژنامەی "بازرگانیو پیشەسازی" وت "نرخی ئۆتۆمبێل ماوەیەک بوو جێگیر بوو، پارەیەکم کۆکردبۆوە تا بتوانم ئۆتۆمبێلێک بکڕم، بەڵام ئێستا نرخی ئۆتۆمبێل لەگەڵ مانگێک پێش ئێستا زۆر زیادیکردووە، بۆیە ناتوانم بەو نرخە بەرزانە بیکڕم، بەردەوام دەگەڕێم تا بتوانم ئۆتۆمبێلێکی گونجاو بدۆزمەوە بەو نرخەی خۆم دەمەوێت".

وتیشی "ئۆتۆمبێل هەیە بەنرخێکی هەرزان بیکڕم، بەڵام مۆدێلیان نزمەو کوالێتی ئۆتۆمبێلەکان زۆر خراپ بوون، ماوەیەکی زۆر کاری پێکراوەو ڕۆشتووە، کاتێک دەیکڕیت دەبێت پارەیەکی زۆر خەرجی تێدا بکەیت، بەمەش ئۆتۆمبێلەکە نرخەکەی زیاتر دەکەوێت، بۆیە وابباشترە چاوەڕێ بکەم بەنرخێکی گونجاو بیکڕم و توشی زیانی زۆر نەبم".

لەسەردەمی کۆرۆنا وەستانی هەموو جیهان لەکارکردن هۆکارێک بوو بۆ زەبونبوونەوەی نرخی ئۆتۆمبێل تا ئێستاش کاریگەرییەکانی بەسەر کۆمپانیا بەرهەمهێنە جیهانییەکانەوە ماوە.

بەشێک لەشارەزایانی ئۆتۆمبێل چەند هۆکارێکی دیکە دەخەنە ڕوو کە بوونە هۆکاری گرانبونی ئۆتۆمبێل لەجیهاندا، لەوانەش کارگەکانی دروستکردنی مایکرۆ جیبس لەکاتی کەرەنتینەدا گرێبەستی کارکردنیان لەگەڵ کۆمپانیا ئەلکترۆنیەکانی ئەنجام دابوو، لەکاتی ئاسایی بوونەوەی ژیان جارێکی دیکە کۆمپانیاکانی بەرهەمهێنانی ئۆتۆمبێل داوایان لەبەرهەمهێنەرانی مایکرۆ جیبس کردەوە کە پێیان بفرۆشن، بەڵام ئەوان بەرهەمەکانیان کردووە بەئەلکترۆنیات، بۆیە ئەمە بووە هۆی دروستبونی کێشە بۆ کۆمپانیاکان، بەمەش لە ٣٠٪ بەرهەمهێنان لەهەموو کۆمپانیاکان کەمی کرد، هەروێیە کۆمپانیاکان ناچار بوون نرخ بەرز بکەنەوە بەهۆی کەمی بەرهەمهێنانو وەستانی هەندێک جۆری ئۆتۆمبێل.

هۆکارێکی دیکە ئەوەیە لەهەموو جیهاندا کۆمپانیاکان لەچەند کۆمپانیایەکی دروستکردنی مایکرۆ جیبس دەیکڕن لە ٦٨٪ بەرهەمهێنەرانی ئۆتۆمبێل لەدوو کۆمپانیای تایوان مایکرۆ جیبس دەکڕن، ئەو دوکۆمپانیایەش لەناوخۆدا ڕوبەڕوی کێشەی سروشتی بونەتەوە بەهۆی کەمئاوی لەوڵاتەکەیانو ١٧٪ مایکرۆ جیبس لەوڵاتی چینە.

ماوەی دووساڵە لەعێراقدا نرخی گومرگو پێدانی تابلۆ بەئۆتۆمبێلی هاوردەکراو زیادی کردووە لەگەڵ ئەوەشدا هاوردە کردن بەردەوامەو نرخی ئۆتۆمبێل بەرزە.

> **گواستنەوەی ئۆتۆمبێل لەمانگی چواردا ٤٠٠ دۆلار بووە، بەڵام بۆ مانگی تۆ بڕی گواستنەوەی هەر ئۆتۆمبێلێک بووە بە ٩٠٠ دۆلار**

خاوەن کارگەکانی کەرەسەی پاککەرەوە: کێشەی زۆرمان بۆ دروست دەکرێت

ئا: ڕێژەن سەردار

خاوەن کارگەکانی پاککەرەوە ئاماژە بەوە دەکەن کە ئەگەر یاسایی پارستنی بەرهەمی ناوخۆی کاری پێنەکرێتەوە دەبێت کارگەکانیان دابخەنو بچنەوە ماڵەوە.

کارگەی پاککەرەوە

ئاکۆ عەبدولرەحمان، خاوەنی کارگەی تاج بۆ دروستکردنی مەوادی پاککەرەوە بەڕۆژنامەی "بازرگانیو پیشەسازی" ڕاگەیاند سەرەکی ترین کێشەی ئەوان لەئێستادا ئاسانکاریی کردنە بۆ بەرهەمی ئامادەکراوی وڵاتان کە هاوردەی هەرێمی کوردستان دەکرێن، ئەو وتی "لەبەرواری ٢٠١٨/٦/٦ بڕیارێک دەرکرا بۆ پارستنی بەرهەمی ناوخۆ، ئەو کارگانەی کاریان دەکردو بەرهەمەکانیان پێداویستی ناوخۆی پڕ دەکردەوەو گومرگ دەخرایە سەر بەرهەمی هاوردە بەمەبەستی پشتیوانی کردن لەبەرهەمی ناوخۆ، بڕیارەکە پاککەرەوەشی دەگرتەوە کە ئێمە لەم بوارەدا کاردەکەین، بەڵام داخەوە لە بەرواری ٢٠٢٢/٦/٦ ئەم بڕیارە کاری پێناکرێت، ئەو کاتە گومرگی مادەکانی پاککەرەوە کە لەدەرەوە هاوردەی کوردستان دەکرا ١٤٠ دۆلار بوو ئێستا دوای تەواو بونی کارکردن بەبڕیارەکە گومرگ بووە بە ٢٠ دۆلار".

وتیشی "کارنەکردن بەیاسای پارستنی بەرهەمی ناوخۆ زیانی زۆر لەکارگەکانی ناوخۆ دەدات، لەهەرێمی کوردستان هیچ هاوکارییەکی خاوەن کارگەکان ناکرێت، بەڵکو ڕۆژانەش کرێ کارەباو بینا زیاد دەکاتو دەستی کار لێرە زۆر گرانترە، چەندین ڕسوماتیش لەپێشەسازان بەناوی ژینگەو زەمانی کرێکارو ناوی جۆراوجۆر وەردەگیرێت، لەدەرەوەی کوردستانیش ئەو شاتانە هەرزانەو زۆر هاوکاری پیشەسازان دەکرێت، کەمکردنەوەی گومرگ لەسەر بەرهەمی دەرەکی گەورەترین کێشەیەو ئەستەمە خاوەن کارگەکانی خۆمان لەڕووی نرخەوە بتوانن کێبرکێ بکەن".

خاوەنی ئەم کارگەیە ئەوە ڕوندەکاتەوە کە بەهۆی یاسای پارستنی بەرهەمی ناوخۆوە، پێشتر گرانبوونی کرێی کارەباو سوتەمەنیو گرانی دەستی کارو کرێی بینای ڕسوماتەکانی حکومەتیان بەکێشە بەلاوە کێشە نەبووە، بەردەوام ئامادەکراوی وڵاتان ئاسانو هەرزان کراوە".

کردوەتەوە، ئەو وتی "پێش یاسای پارستنی بەرهەمی ناوخۆ نزیکەی ٢٠ کارگەی پاککەرەوە هەبوون، دوای بڕیارەکە زیاد بوو بۆ ٧٠ کارگە، ئەگەر یاسای پارستنی بەرهەمی ناوخۆ کاری پێنەکرێتەوە دەبێت کارگەکانمان دابخەینو بچینەوە ماڵەوە، تەنها لەسنوری پارێزگای سلێمانی نزیکەی ٤٠ کارگەی پاککەرەوە هەیە، لەڕوی کوالێتیەوە باشترین بەرهەم دەخەنە بازاڕەوە، داواکارین هاوکاریمان بکەن، یاسای پارستنی بەرهەمی ناوخۆ کارا بکەنەوەو کرێی کارەبا دابەزێنێو ناوچە پیشەسازییەکان دروستبکەن تاکو حکومەت باشتر بتوانێت چاودێری کوالیتی کارگەکان بکات".

> **گومرگی مادەکانی پاککەرەوە کە لەدەرەوە هاوردە دەکرێ ١٤٠ دۆلار بوو ئێستا بووە بە ٢٠ دۆلار**

وتیشی "هەرێمی کوردستان بەپێچەوانەی هەموو وڵاتانی جیهان هاوردەکردنی کەرەستەی خاوی کارگەکانو ڕسوماتی گران کردووەو لەبەرامبەریشدا ڕسوماتو گومرگی لەسەر هاوردەکردنی بەرهەمی ئامادەکراوی وڵاتان ئاسانو هەرزان کراوە".

سلێمانی لەبەرهەمهێنانی "ترێ"دا لەئاستی کوردستاندا یەکەمە

ئا: ڕێژەن سەردار

بەڕێوبەری باخداری سلێمانی ئاماژە بەوە دەکات کە لەپارێزگای سلێمانیدا ٦٨ جۆر تێر بەرهەمدەهێنرێت، ئەو دەڵێت "جگە لەمیوە، سلێمانی لەبەرهەمهێنانی سەوزەشدا زۆر دەوڵەمەندەو زۆرترین خانووی پلاستیکی لەسنوری پارێزگای سلێمانیدایە".

جەلیل شەمسەدین، بەڕێوبەری باخداری سلێمانی بەڕۆژنامەی "بازرگانیو پیشەسازی" ڕاگەیاند باخداری لەسێ بواری سەرەکی پێکدێت کە بریتییە لەمیوەو سەوزەو ڕوەکە جوانکارییەکان، بوارێکی تریش هەیە کە بریتییە لەڕوەکی پزیشکی کە بەڕێوبەرایەتی باخداری سلێمانی تاکو ئێستا کاریان لەسەر نەکردوە، ئەو وتی "سنوری پارێزگای سلێمانی لەبواری میوەدا، لەبەرهەمهێنانی ترێدا پلەی یەکەمی هەیە، من خۆم ڤیستیڤاڵێکی تریم بەڕێوەبرد لەپارکی ئازادی ٦٨ جۆر تێری تیدا نمایش کرا، نرخی جۆرەکانی ترێش بەپێی وەرزەکان دەگۆڕێت".

وتیشی "لەساڵانی هەشتاکانەوە تاکو ئێستا بەرهەمی ترێ لەپێداویستی ناوخۆ زیاتر بووە، بەشی خواری عێراقو ناوەڕاستیش دابین دەکرێت، بەڵام بەداخەوە نەتوانراوە هەنارەدەی دەرەوەی وڵات بکرێت، لەبواری بەپیشەسازی کردنیشدەوە زۆر کەم ترێ بەکارهاتووەو ئەوەی هەیە لەئاستی لۆکاڵیدایە بۆ وشکردنەوەو ترشیات بەکاردێت، بەڵام بۆ شەراب چەندین کەس هەوڵیانداوە کارگە بهێنن، بەڵام تاکو ئێستا ئەم پلانو هەوڵانە نەچونەتە بواری جێبەجێ کردنەوە".

بەڕێوبەری باخداری سلێمانی ئاماژە بەوە دەکات کە پارێزگای سلێمانی لەبەرهەمهێنانی میوەکانی چوالەو قەیسیو قۆخو هەڵوژەو گێلاسدا پلەی دووەمیان هەیە، پلەی سێهەمیش بەرهەمهێنانی هەنارو هەنجیرە، ئەمە جگە لەوەی لەپێنجوێن هەوڵدراوە سێو بچێنێرێت کاری باشی لەسەر کراوە، ئەو وتی "ڕووبەری ترێ بەپێی ئاماری ساڵی ٢٠٠٤ بریتیە لە ٤٥ هەزارو ٤٢٩ دۆنم، پێشبینی دەکرێت ئێستا بوویێت بەنزیکەی ٥٠ هەزار دۆنم، دیارترین جۆرەکانی ترێ کە باون لەسنووری پارێزگای سلێمانی بریتین لەترێ ڕەش، ڕەشمیری، سادانی، تائفی سوپێریارو کەمالیو ڕەشمێویو تومسنو سیدلیسو ترێ سورەو کشمیشیو سورسنەیی و چەندین جۆری دیکە".

وتیشی "لەسنووری پارێزگای سلێمانی ساڵانە زیاتر لە ١٤٠٠ تەن ترێ بەرهەمدەهێنرێت".

بەڕێوبەری باخداری سلێمانی ئەوە ڕوون دەکاتەوە کە جگە لەمیوە سنوری پارێزگای سلێمانی لەسەوزەشدا زۆر دەوڵەمەندە، زۆرترین خانووی پلاستیکیش لەسنوری پارێزگای سلێمانیدایە کە ئێستا زیاتر لە ٢٢ هەزار خانووی پلاستیکی هەیەو هەموویان لەقۆناغی بەرهەمهێنانداان، ئەو وتی "ڕووبەری یەک خانوی پلاستیکی ٥٠٠ مەترە، ٨ بۆ ١٠ تۆن بەرهەمی هەیە، سلێمانی لەپەتاتەدا بەرەو پێشچونی باشی بەخێویەوە بینیوە بەتایبەتی لە بواری پیشەسازی خۆراکیدا، کارگەی چیپسی لیزو کارگەی چیپسی لۆنا لەسنوری پارێزگای سلێمانی کاردەکەنو کرێیەستیان لەگەڵ جوتیاراندا هەیە بڕێکی باش پەتاتە لە جوتیاران وەردەگرن، لە بواری تەماتەشدا پێشکەوتنی زۆرباش هەیە لەناوچەکانی شارەزوورو پێنجوێن، لەبەرهەمەکانی شوتیو کاڵەکو بیبەر لەوەرزی پێگەیشتندا دەگاتە ئاستی ئاستی خۆبژێویی و پێداویستی ناوخۆ پڕ دەکاتەوە".

جەلیل شەمسەدین، بەڕێوبەری باخداری سلێمانی ئاماژە بەوە دەکات کە گەورەترین کێشەی بەردەم کەرتی باخداری بەبازاڕکردنە، بەو پێیەی جوتیاران پێویستیان هاوکاری حکومەت نابێت ئەگەر بەرهەمەکانیان پارە بکات، ئەو وتی "حکومەت بیەوێت بودجەیەک تەرخان بکاتو بڕێک پارەی کەم بدات بەجوتیاران هیچ لەمەسەلەکە ناگۆڕێت، جوتیار بازاڕی بۆ ساغکردنەوە بەرهەمەکەی هەبێت پێویستی بەحکومەت نیە، دووەم کێشە ئەوەیە ناوچە سەختو دێمەکان ئەگەر حکومەت بتوانێت ڕەزو باخە کۆنەکان شەقامیان بۆ دروست بکات تاکو جوتیاران بتوانن بەرهەمەکانیان بخەنە ئۆتۆمبیلەوەو بیهێنن بۆ عەلوەکانزو کرێی گواستنەوە زۆر نەکەوێت لەسەریان، هاوکارییەکی زۆر باش دەبێت بۆ جوتیار، بەم دوو کارە حکومەت دەتوانێت هاوکاری باشی جوتیاران بکات".

وتیشی "کێشەی سەرەکی ئێمە ئەوەیە بەرهەمی جوتیاران لەوەرزی پێگەیشتندا پارە ناکات".

خاوەنی کارگەی نەخشینە: باشترین جۆری چەقۆ دروست دەکەین

ئا: ڕێژەن سەردار

خاوەنی کارگەی نەخشینە ئاماژە بەوە دەکات کە باشترین جۆری چەقۆ دروست دەکەنو لەڕووی کوالێتیەوە دەتوانن کێبرکێی چەقۆی سویسریو ئەڵمانی بکەن بەڵام لەڕووی نرخەوە ناتوانن کێبرکی چەقۆی چینی بکەن، ئەو دەڵێت "پێشبینی دەکەین لەداهاتوودا لەسەدا حەفتای هاوڵاتیان چەقۆکانی ئێمە بەکاربهێنن".

چەقۆی نەخشین

دڵشاد ئەحمەد، خاوەنی کارگەی نەخشینە بەڕۆژنامەی "بازرگانیو پیشەسازی" ڕاگەیاند لەئێستادا بەرهەمی کارگەکەی تەنها لەبازاڕەکانی هەرێمی کوردستان دەفرۆشرێت، ئەو وتی "من کارگەکەم لەشاری سەقز لەڕۆژهەڵاتی کوردستان دامەزراندووە لەبەرئەوەی هەناردەکردنی چەقۆ لەهەرێمی کوردستانەوە بۆ ئێران قەدەغەیە، بۆ ئەوەی بازاری ئێرانم لە دەستنەچێت لەوێ کارگەکەم داناوە، پلان هەیە لەداهاتوودا چەقۆ بۆ بازاڕی ئێرانو دەرەوەی ئێرانیش دروست بکەم".

وتیشی "چەقۆی شێفو چەقۆی ماڵان دروست دەکەین، لەبەرئەوەی بڕێکی زۆر چەقۆی چینی لەبازاڕدا هەیە، فرۆشی ئێمە قورس بووە، دەنا لەڕووی کوالێتیەوە دەتوانین کێبرکێی چەقۆی سویسریو ئەڵمانی بکەین؛ بەڵام لە ڕووی نرخەوە ناتوانین کێبرکی بەرهەمی چینی بکەین، بەهۆی بەرزی کوالێتی بەرهەمەکانمان لەپێشوازی هاوڵاتیان ڕازیمو پێشبینی دەکەن لەداهاتوودا لەسەدا حەفتای هاوڵاتیان چەقۆکانی ئێمە بەکاربهێنن".

دڵشاد جەغتی لەوە کردەوە ئەو بەرهەمەی دەیخاتە بازاڕەوە کوالێتی زۆر بەرزە، ئەو وتی "جۆری تیژکردنەوەی ئەو مادەیەی کە چەقۆی لێدروست دەکرێت پەیوەندی هەیە بەتەندروستی هاوڵاتیانەوە، لەهەرێمی کوردستان چەقۆساز هەیە، بەڵام وەک کارگە نییە، ئێمە بەکەمینو تاکە کارگەین، زۆربەی قەسابەکان چەقۆی ئێمە بەکاردەهێنن، بەشێک لەڕیستۆرانتەکانیش چەقۆی ئێمە بەکاردەهێنن، کار لەسەر ئەوە دەکەین سەرجەم هاوڵاتیان چەقۆی کارگەی نەخشینە بەکاربهێنێو چەقۆکەمان ببێتە براندێکی جیهانی ناسراو، لەئێستادا بەردەوام لەرێگەی تۆڕە کۆمەڵایەتیەکانەوە ڕیکلام بۆ بەرهەمەکانمان دەکەین".

وتیشی "بەهۆی نەبوونی مادە خاوەکانی دروستکردنی چەقۆ لەهەرێمی کوردستانو گرانی نرخی بینای قورسی ڕۆتینانو مۆڵەت وەرگرتنو نەبوونی وەستاو دەستی کاری شارەزاو کەمی سەرمایەکەمن ناچار بووم لەسەقز کارگەکە دابنێم".

> **جۆری تیژکردنەوەی ئەو مادەیەی کە چەقۆی لێدروست دەکرێت پەیوەندی هەیە بەتەندروستی هاوڵاتیانەوە، لەهەرێمی کوردستان چەقۆساز هەیە، بەڵام وەک کارگە نییە، ئێمە یەکەمینو تاکە کارگەین**

عێراقو کوردستان لەڕێزبەندی پێنج هەرە خراپترین وڵاتەکانی جیهاندان لەڕووی ژینگەو کەم ئاوییەوە

چەمی تانجەرۆ

ئامێز بەرێزتان سەرۆکی دەستەی ژینگەی کوردستانن کە پۆستێکی هەستیارە، لەمەمانکاتدا ئەرکێکی گەورەو بەرپرسیارێتیەکی مەزنیشە.

کاتێک کەسێک بیەوێت لەڕێگەی ماڵپەڕەکەتانەوە بتانناسێتو بەدوای ئەرکو لێپرسراوییو چالاکیەکانتاندا بگەڕێت، بەم سەرەتایە چاوی ئەکاتەوە: (دەستەی پاراستنو چاککردنی ژینگە)! ئەمە ئەگەر وابێت پاراستنی ژینگەتان لەئەستۆدا بێت دیارە بۆ هەموان مایەی دڵخۆشییو بۆ ئێوەش بەرپرسیارێتیە، بەڵام سەرەڕای ئەوەی لەهەرێمی کوردستان خاوەنی یاسایەکین تایبەت بەپاراستنو چاککردنی ژینگەی هەرێمی کوردستان کە لەساڵی ٢٠٠٨ دەرچووە، بەڵام بەداخەوە ڕۆژ بەڕۆژ سەرپێچییە ژینگەییەکان زیاد دەکەنو ئەوەشی تێیدا زەرەرمەندی یەکەمە تەنها خودی ژینگەکەیە، نەک حکومەتو لایەنی پەیوەندیدار.

ئەگەر بەچاوێکی دۆستی ژینگەوە بڕوانینە یاسای ٨ی ساڵی ٢٠٠٨ی یاسای پاراستنو چاککردنی ژینگەی هەرێم، هەر لەیاساکەدا گەورەترین ستەم لەژینگەی هەرێم کراوە، ئەوەندەی بە شێوەی بازرگانی ئەو یاسایە گرنگی پێدراوە، نیو هێندە لەخزمەتی ژینگەدا کاری لەسەر نەکراوە.

کاتێک ئەڕوانێتە دوو دێری دوای دەستەواژەی (دەستەی پاراستنو چاککردنی ژینگە)! کە ئاماژە بەوە دەکات دەستەی (پاراستنو چاککردنی ژینگە، چەندین توێژەر لەوڵاتانی هیندستانو مالیزیاو ئوستورالیاو سەلتەنەی عەمانو ئەمریکا بەشدار بوون، جیا لەبەشداربوونی هەموو پارێزگاکانی عێراقو هەرێمی کوردستان".

د. ئاکۆ ئامادە بوە دەکات کە زانکۆکەیان پێشتر کۆنفرانسێکی نێودەوڵەتیی کردووە، بەڵام لەم بوارەدا ئەمە یەکەمجار بووە کە کۆنفرانسێکی ئەنجامبدات تایبەت بەمەترسییەکانی ژینگەو کەمئاویی، ئەو وتی "ئامانج لەکۆنفرانسی سەرچاوەکانی ئاوو ژینگەو پێشبینیو مەترسییەکانی لەعێراق، هۆشداربیدانە سەبارەت بەوەی کێشەکان بەرەو ئاڵۆزیی دەڕۆنو ئەگەر ئەم دۆخە بەردەوام بێت لە ٢٠ ساڵی داهاتوودا شتێک نامێنێت بەناوی ڕوبارو سەرچاوەکانی ئاوەوە، ئێمە لەڕوانگەی دڵسۆزییو خەمخۆرییو هەست بە بەرپرسیاریەتی کردنەوە ئەم کارەمان کرد وبیستمان توژینەرەکانو خاوەن بڕیارەکان لەهەردوو حکومەتی هەرێمی کوردستانو دەوڵەتی عێراق بهێنینە سەر هێڵو هێناشمانن، بۆ ئەوەی لەنزیکەوە گفتوگۆی پراکتیکیو زانستیو عەقڵانی بکەین لەبارەی کێشەکانی ژینگەو سەرچاوەکانی ئاو کە چی بکەین بۆ چارەسەر کردنی ئەم کێشەیە، پەیامەکانیشمان ئاڕاستەی هەردوو وەزارەتەکانی کشتوکاڵو سەرچاوەکانی ئاوی حکومەتی هەرێمی کوردستانو عێراقو لایەنە پەیوەندیدارەکان کردو چەندین ڕاسپاردەشی لەخۆدەگرت".

سەبارەت بەپەیامو ڕاسپاردەکان، د.ئاکۆ وتی "پەیامو ڕاسپاردەکان زۆرن هەموو بوارەکان دەگرێتەوە، هەر لەپێشبینییەکانو ئاماژەدان بەمەترسییەکان، لەڕۆژانی داهاتودا ئەم پەیامو ڕاسپاردانە دەدەین بەحکومەتو لایەنە پەیوەندیدارەکانی هەرێمی کوردستانو عێراق، ئەو وتی "گۆڕانکارییەکانی کەشوهەوای جیهانیو گەرم بوونی گۆی زەویو ئەو ڕێوشوێنانەی وڵاتانی دراوسێ گرتویانەتەبەر لەسەر گرنگترین ئەو ڕویارو سەرچاوە ئاوانەی دەڕێنە هەرێمی کوردستانو عێراقەوە، چەند هۆکارێکی تێکئاڵاوێو ئەم کێشە مەترسیدارو گەورەیەیان دروست کردووە، کە وایکردووە عێراقو هەرێمی کوردستان لەڕیزبەندی پێنج هەرە خراپترین وڵاتەکانی جیهاندا بن لەڕووی پیسبوونی ژینگەو کەم ئاوییەوە، ئەمە حەقیقەتێکەو ڕودەدات، ڕاپۆرتە جیهانییەکانی وەک ڕێکخراوی نەتەوە یەکگرتووەکانو ئەو لێکۆڵینەوانانەی کەشناسانی ئەمەریکی کردویانە سەبارەت بەگۆڕانکاریی کەشوهەوا، ئاماژەیان بەم مەترسییە کردووە لەعێراقو هەرێمی کوردستان".

وتیشی "پەیامەکانی کۆنفرانسەکە بریتی بوو لەمیکانیزمەکانی چارەسەرکردنی کێشەکان کە پێوستە بەزووترین کات کاری لەسەر بکرێت لەئێستاوە کە درەنگیشە لەبەرئەوەی عێراق چووەتە ڕیزبەندی ٥ خراپترین وڵاتانەی جیهانەوە لەڕووی ژینگەو کەم ئاوییەوە، ئەگەر بەم شێوازە مێنێتەوە ئەوەکانمان دەرفەتی ژیانیان لەبەردەمدا کەمتر دەبێتەوە".

ئەمە لەکتێکدایە کە بەشێک لەچالاکڤانانی بواری ژینگە بەردەوام هاوڵاتیان هۆشیار دەکەنەوە کە پێویستە ژینگەی هەرێمی کوردستان لەو قەیرانە ڕزگار بکەن تێیکەوتووە، هاوکات داوا لەحکومەتی هەرێمی کوردستانو عێراقیش دەکەن کار بۆ ئەوە بکەن وڵاتانی دراوسێ لەڕیگەی دروستکردنی بەنداو گۆڕینی ئاڕاستەی ڕویارو ڕێڕەوە ئاوییەکانو گرتنەوەی سەرچاوە ئاوییەکان، فشار نەخەنە سەر هەرێمی کوردستانو عێراق.

ئەمە لەکاتێکایە کە چەند ساڵێکە بەهۆی کەمبارانیو وشکەساڵیو دروستکردنی بەنداو، گۆڕینی ڕێڕەوە ئاوییەکانو گلدانەوەی ئاو لەوڵاتانی دراوسێ، ناستی ئاوی بەنداوەکانی کوردستان دادەبەزێت.

> **ئەگەر ئەم دۆخە بەردەوام بێت لە ٢٠ ساڵی داهاتوودا شتێک نامێنێت بەناوی ڕوبارو سەرچاوەکانی ئاوەوە لەعێراق کوردستان، ئەوەکانمان دەرفەتی ژیانیان لەبەردەمدا کەمتر دەبێتەوەو لەڕووی ژینگەو سەرچاوەی ئاوەوە لەمەترسیداین**

ئا: ڕێژەن سەردار

سەرۆکی بەشی شارستانی لەزانکۆی کۆمار ئاماژە بەوە دەکات کە عێراق و هەرێمی کوردستان بەرەو ئایندەیەکی مەترسیدار دەچن لەڕووی ژینگەو کەمئاوییەوە، ئەو دەڵێت "ئەگەر بەم شێوازە بمێنینەوەو بەردەوام بین ژیانی خۆمانو ئەوەکانیشمان لەمەترسیدان".

د. ئاکۆ عەبدولڕەشید حەمە، پرۆفیسۆری یاریدەدەر سەرۆکی بەشی شارستانی لەزانکۆی کۆمار بەرۆژنامەی "بازرگانیو پیشەسازی" ڕاگەیاند لەڕۆژانی ڕابەردوودا زانکۆی کۆمار کۆنفرانسی "سەرچاوەکانی ئاوو ژینگەو پێشبینیو مەترسییەکانی لەعێراق" ساز کردووە بەمەبەستی هۆشدار کردنەوەی لایەنە پەیوەندیدارەکان سەبارەت بەو مەترسییە ژینگەییانەی لەساڵانی ئایندەدا بەڕیوەن، ئەو وتی "زیاتر لە ١٠٠ توێژینەوە ئاڕاستەی کۆنفرانسەکە کراون بەمەبەستی بەشدار بوون لەکۆنفرانسی سەرچاوەکانی ئاوو ژینگەو پێشبینیو مەترسییەکانی لەعێراق، لەم ١٠٠ توێژینەوەیە زیاتر لە ٦٥ توێژینەوەیان وەرگیران کە لەلایەن ١٥٠ توێژەری بەتواناوە ئامادەکرابون، نزیکەی ٢٠٠ توێژەریش بەشدار بوون لەهەڵسانگاندنی ئەم توێژینەوانە، سەرپێچیانەش بەپێی مەزاجو هەڵبژاردنە لەلایەن فەرمانبەرانەوە ، سزادانی ماڵێک لە کاتی تۆژین کردنەوەی خانوەکەیاندا ئەگەر داڕێک ببڕنەوە، یان مەرج دانان بۆ کارگەیەکی تەمەن سی ساڵی کە ئەبێت ڕوبەڕێک سەوز بکات، کە ڕەنگە کارێکی سەخت بێت بارودۆخو نەخشەو جێگەوڕێگەی کۆنە کارگەیەک لەگەڵ وەها داوایەکدا نەگونجێت، هەرچەندە ژوورەکەمان دەستی هاوکاریو ڕاوێژمان درێژ کردوە بۆتان بەڵام هیچ جۆرە هاوکاریو وەڵامێکمان دەستگیر نەبوە، کاتێکیش هاتونەتە وەڵام، بەهانەی "قانون" بوە بەو بەردەی دراوە بڕوماندا.

لەکاتێکدا ئاوو خاکو هەوای ئەم هەرێمە پیستر دەبێن ڕۆژ بەڕۆژ ڕوبەڕی دارستانو سەوزایی کەمتر دەبێت، زیاتر لەملیۆنێک ئوتومبێل لەروبەرێکی دیاریکراوی شارو شارۆچکەکاندا کۆزکراونەتەوەو ڕۆژانە دەیان ملیۆن لیتر سوتەمەنی خراپو بێ کوالێتی بەکاردەهێنن، سەدان هەزار جۆر کاڵای ماوە بەسەرچوو دەهێنرێنە کوردستانەوەو دوای بەکارهێنانیان سوتاندنیان پاشماوەکانیان دەبنە فاکتەری پیسبوونی ژینگە، دوکەڵو پاشماوەی پاڵاوگەکانو زێرابو ئاوی قورسی شارو شارۆچکەکانو زبڵی زۆرو زەبەندی هاوڵاتیانو نەخۆشخانەو ناوچە پیشەسازییەکان کە ڕۆژانە دەگاتە دەیان تەن دەسوتێنرێنو ژینگەی کوردستان وێران دەکەن.

بەڕێز، ئێمەدامەزراوەیەکین ڕەنگە لە هەموان زیاتر یاساپەروەر بین جێی کاردەکات بۆ پاراستنو بڵاوکردنەوەی هۆشیاری ژینگەییو ڕەزامەندی لەسەر پرۆژەکانی هەرێمی کوردستان)، لێرە بەدواوە ئەگەر بەڕێزتان قبوڵ بفەرمون ئێمە وەک ئووری بازرگانیو پیشەسازی سلێمانی بەمافی خۆمانی ئەزانین پرسیارەکان ئاراستەی بەڕێزتان بکەین کە سەرۆکی دامەزراوەیەکی گرنگن:

ئایا کێو غرامەکانی ژینگەییو ئەو بڕە پارەیەی لەچەندین فەرمانگەو شوێندا بەناوی پاراستنی ژینگەوە بەپێی ئەم یاسایە وەرگیراونو وەردەگیرێت، لەپێناو ژینگەدا خەرج دەکرێتەوە؟ یان بۆ بواریکی تر خەرج دەکرێت؟! خۆ ئەگەر ئەو پارەیەی بۆ ژینگە وەردەگیرێت لە پێناو زۆمەتی ژینگەدا بێت هیچ کەسێک ناڕازی نابێت.

بەپێی دەستەواژەی ناسینی دەستە بەڕێزەکەتان پاراستنی ژینگە ئەرکی یەکەمتانەو چاککردن دوەەم بەڵام ئایا ئاگادارن بەشێک لەهۆکارەکانی پیسبونو تێکدانی ژینگە خاشاکی پاشماوەی ماڵانە، کە ئامێزی گەشتوتە ئاستێکی ترسناکو بەرەو ئەوە ئەچێت بێبێت ئافاتێک لەکۆنترۆڵ دەربچێت؟

بەڕێز سەرۆک ئێمە لای خۆمانەوە بەهیچ جۆرێک نابینین دەستە بەڕێزەکەتان بۆ ئەم وێران بونو لافاوی زبڵو خاشاکە داپچڵەکی یان بیری لێناکەنەوە، ئەوەی ئێمە تێبینی ئەکەین ئەرکەکانی بەڕێوەبەرایەتیەکەتان لەپارێزگای سلێمانی کورتکراوەتەوە لەسەر ڕەزامەندی هەندێ پرۆژەو سزادانی بەناو سەرپێچیکاران کە لەهەندێجاردا ئەو خێوەتی بڵێین ئێمە وەک ئووری بازرگانیو پیشەسازی بەردەوام بووین لەبانگەوازو ڕێنمایی بۆ پاراستنی ژینگەو چاککردنی، هەروەها هەوڵی زۆرمان داوە بۆ ئەو مەبەستە لەساڵی (٢٠١٠) تا ئەمڕۆ دەنگمان بەرزکردۆتەوە، توانیمان گەورە کۆمپانیاکانی وڵاتی سوید داوت بکەین بۆ سلێمانی ئیڤێنتێکی گەورە ڕێکبخەیەنو چەند وەزیرێکی بەڕێزی ئەوکاتە بەشدار بن بەزانکۆکانو سەرجەم دامەزراوەو بەڕێوەبەرایەتیەکانی پارێزگای سلێمانی، بەپێچەوانەوە شاندێکی گەورە لەبەرپرسانی حکومی ژوورەکەمان ببینە وڵاتی سوید، بۆ دانانی نەخشەڕێگایەک بۆ زوو بەدەنگەوەچونی ئەو پرسە پێش ئەوە لەدەست دەرچێت، هەروەها ژوورەکەمان لەو ماوەیەدا هەوڵماندا پارەیەک تەرخان بکەین بۆ دانانی سێ (٣) مۆنیتەر بۆ ئاگادار کردنەوە لەڕادەی پیسبونی هەوای شاری سلێمانی، بەداخەوە ئەو دوو هەوڵە هەردوکی لەباربرا ئەمانەو ئەگەر کەسێک مەبەستی بێت بەئەرشیفی ڕاگەیاندنی ژووردا بچێتەوە ئەوا ئەبێنێ چەند هەوڵ دراوە لەچەند دەرگا دراوە.

بەڕێز لەکۆتاییدا ئێمە وەک ژوور ئەپرسین ئایا ئەرکی دەستە بەڕێزەکەتانە لێپرسینەوەو بەدوادا چون بکەن بۆ ئەو حاڵەتە نەخوازراوەی پارێزگای سلێمانی لەمەڕ کێشەی خۆڵوخاشاک بەتایبەت دەرەوەی شار وەک ڕێگاکانی مێرگەپان، سیتەک، قەرەداغ، دوکانیان ماوەت هەڵەبجەو سەرجەم ڕێگا سەرەکیەکانی کە ڕوو لەسلێمانی ئەکاتو بەپێچەوانەوە . کەناری ئەو ڕێگایانە بونەتە زبڵخانەیەکی گەورە، کاتێکیش هانا ئەبەین بۆ شارەوانیو لایەنەکانی ترو بەڵێن ئەدەن کاری لەسەر بکەن، خۆزگە ئەخوازین دەستی لێنەدەن لەبەرئەوەی ئەو جۆرە کارکردنە پێیناوترێ پاک کردنەوە، بەڵکو ئەتوانین ناوی لێنێنین بڵاوکردنەوە وێرانکردن، لێرە بەدواوە ژوورەکەمان لەبەڕێزتان ئەپرسێ ئایا لێپرسینەوە بەدواداچون ئەرکی دەستە بەڕێزەکەتانە؟

ئایا دەساڵتی ئەوەتان هەیە لەشارەوانیەکانو بەڕێوەبەرایتیو یەکە ئیداریەکان بپرسنەوە؟ دەساڵتی ئەوەتان پێدراوە لەو کۆمپانیایانە بپرسنەوە کە گرێبەستیان لەگەڵ کراوەو خاڵ بەخاڵی گرێبەستەکانیان وردبینی بکەن؟ چونکە وا بڕوات هەرێمەکەمان نەبێت بەژێر خاشاکەوە بەتایبەتی پلاستیک، وەک ئەزانین بەژێرتان ژیاندۆستو ژینگەدۆستن، ئەگەر بەسنگێکی فراوانەوە لەنامەکەمان بڕوانیت، بیبێتە فریادڕەسێ، ئێمەش لای خۆمانەوە بەڵێن ئەدەین ڕاوێژکارێکی دڵسۆزو هاوکارێکی باش بین لەپێناو ژینگەیەکی پاکدا بۆ ئەوەکانی داهاتوو، بۆ ئەم مەبەستەش دەرگای ژوور کراوەیە لەپێشوازی بەڕێزتانایە ئەگەر بفەرمون بۆ کۆبونەوەی ڕاستەوخۆو قسەکردن لەسەر ئەو کێشەیە. خۆ ئەگەر لە چوارچێوەی ئەرکو دەسەڵاتەکانیشتاندا نەبێت ناکرێ دەستەوسان بن یان بێدەنگی هەڵبژێرن.

لەگەڵ میوای سەرکەوتندا بۆ بەڕێزتان

> **ئایا ئەو بڕە پارەیەی لەچەندین فەرمانگەو شوێندا بەناوی پاراستنی ژینگەوە وەردەگیرێت، لەپێناو ژینگەدا خەرج دەکرێتەوە؟ ئایا ئاگاتان لەناوچەیەکی دڵفڕێنی وەک سیتەکە کە خەریکە دەبێت بەژێر خۆڵو خاشاکەوە؟**

کەڵەکەبوونی خاشاک لەسیتەک

خۆڵو خاشاک، ئەو شێرپەنجەیەی سروشتی کوردستان وێران دەکات

بۆ سەرۆکی دەستەی ژینگەی هەرێمی کوردستان: وا بڕوات هەرێمەکەمان ئەبێت بەژێر خاشاکەوە

"هەوڵ دەدرێت توتنی خۆماڵی زیندوو بکرێتەوە"

توتنی کوردستان باشترینو گرانترین جۆری توتنە

ئا: ڕێژەن سەردار

بازرگانێکی توتن ئاماژە بەوە دەکات کە ئێستا لەسەر خواستو بڤڕیژەیەکی زۆر کەم توتن دەچێنرێت، ئەو دەڵێت "هەوڵ دەدەین توتنی خۆماڵی زیندوو بکەینەوە، کوردستان دەرفەتی ئەوەی هەیە ببێتە یەکێک لەوڵاتە بەرهەمهێنەرەکانی توتن لەسەر ئاستی جیهان، ئەگەر گرنگی بەکۆکردنەوەی ئاوو دروستکردنی بەنداو بدرێت".

ڕابەری مام بایز، بازرگانی توتزو خاوەنی فرۆشتگای توتنی ڕەسەن ئاماژە بەوە دەکات کە زۆربەی ئەو توتنەی لەشاری سلێمانی دەفرۆشرێت لەرۆژهەڵاتی کوردستانەوە دێت لەشارەکانی "مەهابادو ورمێو مەریوان" یان لەشارە کوردیەکانی باکوری کوردستان وەک "وانو دیاربەکرو ئەدیمان" هاوردە دەکرێت، ئەو دەڵێت "لە ئێستادا ژمارەیەکی زۆر لەهاوڵاتیان ڕوویان کردوتەوە ئەو پاکەتانەی کە توتنە، ئێمە خۆمان ئامادەی دەکەینو دەیخەینە کیسەوە".

ڕابەر ئاماژە بەوە دەکات کە لەساڵانی ڕابردوودا لەشاری سلێمانی زۆرترین بڕی توتن بەرهەم دەهات، بەڵام لەئێستادا زۆر زۆر کەمە لەبەرئەوەی چاندنی توتن زۆر قورسەو بازاڕیشی باش نیە، ئەو وتی "جوتیارێک چەند دۆنمێک بکات بەتوتن تەنها لەسلێمانیی هەولێر بۆی ساغ نابێتەوە، توتنەکە کۆن و خراپیش دەبێتو زیانی دەکات، لەڕۆژهەڵاتی کوردستان جوتیار ١٥ تۆن توتن بەرهەم بهێنێت خەمی نیە، حکومەت لێی دەکڕێتەوە، لێرە ئەو شتانە نیە".

وتیشی "لەهەرێمی کوردستان تەنها چەند دێرئاوێک توتن دەکرێت، ئەو جوتیارانەی توتن دەکەن دوو یان سێ دێرئاو دەکەن بەگوێرەی خواستو داواکاریی، بۆ نمونە بازرگانێکی باشوری عێراق داوا دەکات جوتیارە ئەوەنە بەرهەم دەهێنێت، بڕی بەرهەمەکەی ڕۆز کەمە لە کیلۆیەک تاکو ١٠ کیلۆیە، نرخەکەشی لە ٢٥ هەزارەوە دەستپێدەکات تاکو ١٠٠ هەزار دینار بە گوێرەی کوالێتی توتنەکە نرخەکەی دەگۆڕێت، توتنی بۆندار هەیە کە چاندنی هیلاکی زۆری دەوێت نرخەکەی گرانترە دەگاتە سەروو ١٠٠ هەزار دینارو زیاتر لە ناوچەی شاربازێر دەکرێت، لەبناری ئەندیلیش هەیە لەوەرتێو خۆشناوەتیش بەگوێرەی داواکاریی توتن دەچێنرێت".

ڕابەر ئەوە ڕوندکاتەوە کە لەهەرێمی کوردستان چەند دوکانێک هەن توتن دەفرۆشن، لەدهۆک دوو دوکان هەیە، لەهەولێریش سێ دوکان هەیە، لەسلێمانی دوو دوکان هەبوو بەکێکیان داخراوە لەئێستادا، ئەو وتی "ئێستا تەنها خۆمان کار دەکەین، بەپێی داواکاری ئەم دوکانانە توتن لەتورکیا و ئێرانەوە هاوردە دەکەین کە ساڵانە دەگاتە نزیکەی ١٠ تۆن، زیاتریش لە وەرزی زستاندا سەرف دەبێت".

وتیشی "باشترینو گرانترین جۆری توتن لەهەرێمی کوردستان ناوی (ڕۆیاڵە) لەباکوری کوردستانەوە هاوردە دەکرێت، ئێمە سەرجەم توتنەکان بەشێوەی توتن دەفرۆشین بۆ بکڕێتو بیکات بەچگەرەی ئاسایی یان بەپای بیکێشێت یاخود لولی بکات ئامێرمان هەیە زۆرجار لە بەرچاوی کڕیار توتنەکەی بۆ دەکەین بەجگەرەی ئاسایی".

ڕابەر باس لەوە دەکات کە لەساڵانی ڕابردوودا لەگوندەکانی شاربازێر بڕێکی زۆر توتن چێنراوە، ئەو وتی "من خۆم خەڵکی گوندی سەراوم، تەنها لەگوندەکەی ئێمە کە گوندێکە لەشاربازێر لەساڵانی ڕابردوو سەروو ٢٠ تۆن توتن دەکرا، بەڵام ئەو کاتە حکومەتی عێراقی دەیکڕیەوە، کارگەی جگەرەی سلێمانی هەبوو توتنێکی زۆری لەجوتیاران دەکڕیەوە، بەڵام چەندین ساڵە ئەو کارگەیە داخراوە، باشترین جۆری توتن لەخاکی کوردستان دەکرێت بەهەر چوار پارچەی کوردستانەوە، جاران ئەو توتنەی لەشارباژێر دەکرا بەپلەی مومتاز وەردەگیراو لەسەر ئاستی عێراق بەکەم بوو".

وتیشی "ئێمە ئەگەر بتوانین شەتڵەکان لەباکوری کوردستانەوە بهێنین لەخاکی هەرێمی کوردستان بیچێنین لێرە کوالێتیەکەی باشتر دەبێت، بەڵام لەئێستادا کێشەی کەم ئاویمان هەیە، توتنیش ئاوێکی زۆری پێویستە دەبێت بیری بۆ لێبدرێت، دەبێت هەر کێڵگەیەکی توتن بیرێکی بۆ لێبدرێت تاکو توتنەکە دوو ڕۆژ جارێک ئاو بدرێت، چاندنی توتن وەک مەرزە وایە ئاوی زۆری پێویستە".

> **ئێمە ئەگەر بتوانین شەتڵەکانی توتن لەباکوری کوردستانەوە بهێنین لەخاکی هەرێم بیچێنین لێرە کوالێتیەکەی باشتر دەبێت، بەڵام کێشەی کەم ئاویمان هەیە**

ئەم بازرگانەی توتن ئاماژە بەوە دەکات کە توانیویانە لەڕێگەی سۆشیال میدیاوە بازاڕێک بۆ خۆیان بۆزنەوەو ڕیکلام بۆ بەرهەمەکانیان بکەن، ئەو وتی "ئامانجمان ئەوەیە بەرهەمێکی کوالێتی بەرز بگەیەنینە دەست هاوڵاتیانو هەوڵیش دەدەین توتنی خۆماڵی زیندوو بکەینەوە، کوردستان دەرفەتی ئەوەی هەیە ببێتە یەکێک لەوڵاتە بەرهەمهێنەرەکانی توتن لەسەر ئاستی جیهان ئەگەر گرنگی بەکۆکردنەوەی ئاوو دروستکردنی بەنداو بدرێت".

لقی سلێمانی بەڵێندەران داوایەک ئاڕاستەی بەڵێندەران دەکات

٧٠٠ کۆمپانیای دیکە لەلێواری مایەپووچبووندان

ئا: زریان محەمەد

لقی سلێمانی بەڵێندەران داوایەک ئاڕاستەی بەڵێندەران دەکاتو دەڵێت "هیچ داکۆکی ناکەین لەبەڵێندەرێک کە پرۆژە وەربگرێتو دواتر بێت بڵێ پارەم بۆ خەرج ناکەن" .

ناجی عیزەدین، سەرۆکی لقی سلێمانی بەکێتی بەڵێندەران بەڕۆژنامەی "بازرگانیو پیشەسازی" ڕاگەیاند "لەداواکارییەکماندا بەپێی نوسراوی چەند کۆمپانیایەکی ئەندام لەبەکێتیەکەمان لەبەرواری ٢٠٢٢/٩/١٤ کە ئاڕاستەی بەکێتی بەڵێندەران کراوە سەبارەت بەکێشەی کۆمپانیاکانیان لەپێدانی چەکی م×دق بۆ پێدانی ئەو ڕسوماتانەی لەسەر کۆمپانیایە بیدات بەلایەنی پەیوەندیدار کە کێشەی ئێرەیی کۆمپانیاکانە لەئێستادا نوسراوێکمان ئاراستەی بانکی هەرێم کردووە لەشاری سلێمانی" .

وتیشی "لەنوسراوەکەماندا ئامازەمان بە نوسراوی سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران ژمارە (٢٨٥٠) لەبەرواری ٢٠١٦/٦/٢٨ بەواژوی جێگری سەرۆکی حکومەت کردووە کە دەبێت چەکی پەسەندکراوی کۆمپانیا کە لەسەر ئەژماری تایبەتی خۆی بێت ماملەی پێوەبکرێت بۆ هەر حاڵەتێک لەبەڵێندەر داوا دەکرێت، نوسراوی ژمارە (٨٤٢٦/٤/٩)ی وەزارەتی دارایی و ئابوری لەبەرواری ٢٠١٦/٨/٢٨ کە بۆ هەمان مەبەست ئامازە بەچەکی پەسەندکراوی بەڵێندەر کراوە بۆ ماملەی کارەکانی بەکاربهێنرێتو نوسراوی ژمارە (١٣٩)ی وەزارەتی دارایی کە بەرواری ٢٠٢٢/٤/٢٧ دەرچووە ئامازە بەوە دراوە کە بەڵێندەر چەکی پەسەندکراوی لەئەژماری تایبەتی خۆی بوو کاری بەڵێندەری پێبکرێت لەپێدانی ئەو ڕسوماتانەی پێویستە بەڵێندەر بیدات بەلایەنی پەیوەندیدار" .

سەرۆکی لقی سلێمانی بەکێتی بەڵێندەران ئامازەی بەوەش دا "لەو نوسراوەماندا داوامان کرد لەسەر ڕۆشنایی ئەو فەرمانانەی لەسەرەوە ئامازەمان پێدراوە کار بۆ کۆمپانیاکان بکرێت کە چەکی پەسەندکراو لەئەژماری تایبەتی کۆمپانیاکان خۆیان تا مامەڵەکانیان پێ تەواو بکەن لەفەرمانگە حکومیەکانو ئەگەر کار بەو نوسراوانەی سەرەوە نەکرێت بۆمان ڕوونبکەنەوە هۆکار چیە کاری پێناکرێت" .

سەرۆکی لقی سلێمانی بەکێتی بەڵێندەران وتی "پاش ئەوەی وەڵاممان نەدرایەوە بەڵێندەران لەبەردەم بانکی هەرێم گردبوونەوەو هیچ بەدەمەوە هاتنێک بەدی نەکرا هەربۆیە ئێمە بەڵێندەرانو کومپانیاکانمان ئاگادار کردەوە لەوەی چەندین نوسراومان بۆ بەڕێوەبەرایەتی گشتی بانکی هەرێم لەسەر کێشەی بەڵێندەرانو کارکردن بەچەکی م×دق خەرج نەکردنی تەمویلی ئەو پرۆژانەی کە نوسراوی خەرجکردنیان هەیە ، چاومان بە بەڕێوەبەری بانکی هەرێم کەوت دوای جەخت کردنەوە لەنوسراوو دواکاریەکانمان گفتوگۆکردن لەسەر کێشەکان پێی ڕاگەیاندین سیولە لەبانکەکاندا کەمەو ناتوانێت تا بارەی مووچە دابین نەکات، هیچ بڕە پارەیەک بۆ پرۆژەکان خەرج ناکات، پێشبینیاگەیاندین کە پارەتان بۆ خەرج ناکرێت بۆ تەندەر دەکرێو گرێبەستی وەرگرتنی پرۆژە دەکەن" .

وتیشی "بەڕێوەبەری بانکی هەرێم بڕیاری داوە بەنوسراوی فەرمی وەڵامەان بداتەوە تا لەسەر ناوەڕۆکی نوسراوی بەڕێزیان ئێمەش بتوانین ڕوبەڕوی وەزارەتی دارایی و سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران ببینەوە لەسەر ئەم کێشانە" .

ناجی عیزەدین وتی "بەڵێندەران ئاگادار دەکەینەوە کە بەم شێوەیە کار گەشتبێتە ئەوەی بەڕێزتان گرێبەستی تازەتان کردووەو پارەتان بۆ خەرج ناکرێت ئێتر یەکێتی بەڵێندەرانی کوردستان لقی سلێمانی پەرپرس نیە لەهیچ کێشەیەکی خەرج کردنی پارەی پرۆژەی تازە بەدواداچوونی بۆ بکات، چونکە بەهەموو شێوەیەک بەئاشکرا دەڵێن پارە نیە تا بۆتان خەرج بکرێت، ئێتر نازانین بەڵێندەر بۆ بەشداری کردنی تەندەر دەکات؟ لەبەرئەوە هەرکەس بەشداری وەرگرتنی تەندەر دەکاتو کار دەکات خۆی بەرپرسیارە، ئێمە هیچ داکۆکی ناکەین لەبەڵێندەرێک کە پرۆژە وەربگرێتو دواتر بێت بڵێ پارەم بۆ خەرج ناکەن" .

بەپێی ئەو ئامارانەی یەکێتی وەبەرهێنەران بڵاویان کردۆتەوە لەسەرتاسەری هەرێمی کوردستان ٩٠٠ کۆمپانیای بەڵێندەرایەتی مایەپووچبوون کە بە پلەی یەکەم لەسلێمانیین، دووەم هەولێرو سێیەم دهۆک، هەروەها ٧٠٠ کۆمپانیای دیکە لەلێواری مایەپووچبووندان، چونکە پارەیان لای حکومەتەو پێیان نادرێتەوە .

بڕیار ڕەشید، ئەندامی لیژنەی ئابوریو پیشەسازیو بازرگانی ئەنجومەنی نوێنەرانی عێراق:

١٥ ملیۆن لیتر نەوت لەلایەن بەغداوە دەنێردرێت بۆ سلێمانی

ئا: ڕێژەن سەردار

د.بڕیار ڕەشید، ئەندامی لیژنەی ئابوریو پیشەسازیو بازرگانی ئەنجومەنی نوێنەرانی عێراق، لەم گفتوگۆیەی "بازرگانیو پیشەسازی"دا دەڵێت "داواکارین لەژووری بازرگانیو پیشەسازی سلێمانی لەبوونی هەر کێشەو گرفتێکی ئابوری بەنوسراوی فەرمی ئاگادارمان بکاتەوە تاکو کار لەسەر چارەسەرکردنی بکەین".

بڕیار ڕەشید

بازرگانیو پیشەسازی: لەم خولەی پەرلەمانی عێراقدا کارتان لەسەر کردنەوەی لقەکانی بانکی ڕەشیدو ڕافیدەن کردوە لەشارەکانی هەرێمی کوردستانو هۆکار چییە ئەو پێشینەو قەرزانەی لەم بانکانەوە دەدرێت، هاوڵاتیانو بازرگانانی هەرێمی کوردستان لێی بێبەشن؟

بڕیار ڕەشید: من خۆم سەردانی بانکی ڕافیدەینم کردو لەوەزارەتی دارایی عێراق بەوداچوونم کرد بەنوسراوی فەرمی وەڵام درامەوە، کە تایبدا هاتووە بۆ کردنەوەی لقەکانی بانکی ڕەشیدو ڕافیدەین، پێویستی بەمەماهەنگی نێوان حکومەتی هەرێمو حکومەتی عێراقە، تەنانەت بانکی ڕافیدەین زۆریان پێخۆشە لقەکانیان لەهەرێمی کوردستان بکەنەوەو حکومەتی عێراقیش ڕازییە بۆ کردنەوەیان تەنها حکومەتی هەرێم ڕێگرە لەکردنەوەیان، پێویستە مەماهەنگی لەنێوان وەزارەتی دادو وەزارەتی دارایی لەحکومەتی هەرێمی کوردستان لەگەڵ وەزارەتەکانی حکومەتی ناوەندی لەبەغدا هەبێت، ئەگەر ئەم مەماهەنگییە دروست ببێتو سەرۆکی حکومەتی هەرێم ڕەزامەند بێت هیچ گرفتێک نامێنێت، باس لەوە دەکرێت کە کۆمەڵێک مولکی بانکە عێراقییەکان دائیگر کراوە، ئەم کێشەیە لاوەکییەو ئاسان چارەسەر دەکرێت، ئەگەر حکومەتی هەرێم ڕازی بێت بەکردنەوەیان ئەوکاتە لەشارەوانی سلێمانییەوە دەتوانرێت یان مولکەکانیان بۆ بگەڕێنرێتەوە یان قەرەبوو بکرێنەوە، ئەمەش زۆر ئاسان دەکرێت، ئێمە لەپەرلەمانی عێراق لەسەر هێڵین بۆ چارەسەرکردنی ئەم کێشەیە بەزوترین کات سەردانی لایەنە پەیوەندیدارەکان دەکەین لەحکومەتی هەرێم.

بازرگانیو پیشەسازی: زۆر جار ڕێگری دەکرێت لەبازگەکان کە بەرهەمی ناوخۆی کارگەکانی هەرێمی کوردستانو جوتیارانو خاوەن کێڵگە پەلەوەرییەکان بچێنە شارەکانی باشوورو ناوەڕاستی عێراق لەم خولەی پەرلەمان تاکو چەند کارتان کردوە بۆ چارەسەر کردنی ئەم کێشەیە؟

بڕیار ڕەشید: من چەند ڕۆژێک پێش ئێستا پەیوەندیم کرد بەخاتو بێگەرد تاڵەبانی، وەزیری کشتوکاڵو سەرچاوەکانی ئاوی حکومەتی هەرێم بۆ چارەسەر کردنی ئەم کێشەیە، داوام کرد هەماهەنگی زیاتریان هەبێت لەگەڵ وەزارەتی بازرگانیو پیشەسازی عێراق، لەگەڵ ئەوانیش گفتوگۆمان کردوە، لەوە تێگەیشتین کە هۆکاری کێشەکە بریتیە لە نەبونی هەماهەنگی و کاری هاوبەش لە نێوان وەزارەتی کشتوکاڵی هەرێم لەگەڵ وەزارەتی بازرگانی و پیشەسازی عێراق، بەڕپرسانی عێراق دەڵێن لە کاتی پێگەیشتنی بەرهەمی جوتیارانی باشور ناوەڕاستی عێراق هەرێمی کوردستان ئەو بەروبومانە هاوردە دەکات بەشێکیشی دێت بۆ شارەکانی باشوری عێراق ئەمەش زیان لەجوتیارانمان دەدات، لەکاتی پێگەیشتنی بەروبومی جوتیارانی کوردستان لەمەرزەکانی باشوورو ناوەڕاستی عێراقەوە ئەو بەروبومانە هاوردە دەکرێت واتە هەماهەنگی نیە ئەمە کێشەکەی دروست کردوە، ئەمە لەپەرلەمانی عێراق لەسەر هێڵین بۆ چارەسەر کردنی بنەڕەتی کە پێویستە تەرخان بکرێت بۆ دەرمانو بەنزینو نەوتو ئەو شتانەی پەیوەندی بەژیانی ڕۆژانەی هاوڵاتیانەوە هەیە، هەر کاتێک پەیوەندی نێوان حکومەتی هەرێمو ناوەند باش بێت چارەسەرکردنی حکومەتی عێراق.

> **کردنەوەی لقەکانی بانکی ڕەشیدو ڕەفیدەین، پێویستی بەهەماهەنگی نێوان حکومەتی هەرێمو حکومەتی عێراقەو زۆریان پێخۆشە لقەکانیان لەهەرێم بکەنەوە**

بازرگانیو پیشەسازی: کێشە سیاسییەکانی بەغدا، تاکو چەند کاریگەری لەسەر پشکی هەرێمی کوردستان دەبێت لەبودجەی عێراق؟ لەئێستادا هیچ مەترسەیەک لەسەر پشکی هەرێمی کوردستان هەیە لە ٢٠٠ ملیارەکە؟

بڕیار ڕەشید: بێگومان تاکو پەیوەندی نێوان حکومەتی هەرێمو بەغداد خراپ بێت، کێشە دروست دەبێت لەناردنی ٢٠٠ ملیارەکەو ئەو بودجە سیادیانەی کە پێویستە تەرخان بکرێت بۆ دەرمانو بەنزینو نەوتو ئەو شتانەی پەیوەندی بەژیانی ڕۆژانەی هاوڵاتیانەوە هەیە، هەر کاتێک پەیوەندی نێوان حکومەتی هەرێمو ناوەند باش بێت چارەسەرکردنی کێشەکان ئاسانەو گرفت لەسەر ناردنی ٢٠٠ ملیاردەکەو بودجەی سیادی دروست نابێت.

بازرگانیو پیشەسازی: بەشداری کردنی یەکێتیو پارتی لە حکومەتی داهاتوی عێراق، کاریگەری دەبێت لەسەر هەڵوەشاندنەوەی بڕیارەکانی دادگای فیدراڵی لەبارەی نەوتو غازی هەرێمی کوردستان؟

بڕیار ڕەشید: گرنگترین شت ئەوەیە، پارتی و یەکێتی لەسەر پۆستی سەرۆک کۆماری عێراق بگەنە ڕێککەوتن، دواتر لەگەڵ لایەنە عێراقییەکان گفتوگۆ بکرێت، کاتێک گەیشتە قۆناغی پێکهێنانی حکومەت کێشەکان ئاسانتر چارەسەر دەبێت، چونکە هەموو لایەنە کوردستانییەکان یەک بەرنامەیان دەبێت، نامانەوێت سیناریۆی ساڵی ٢٠١٨ دوبارە بێتەوە، خوازیارین هەماهەنگیو سازانی ناوخۆی هەبێت لەنێوان لایەنە کوردستانییەکان.

بازرگانیو پیشەسازی: تاکو چەند بەگرنگی دەزانن یاسای پاراستنی بەرهەمی ناوخۆ هاوشێوەی عێراق لەهەرێمی کوردستانیش جێبەجێ بکرێت؟

بڕیار ڕەشید: داواکارین لەژووری بازرگانیو پیشەسازی سلێمانی لەبوونی هەر کێشەو گرفتێکی ئابوری بەنوسراوی فەرمی ئاگادارمان بکاتەوە تاکو کار لەسەر چارەسەرکردنی بکەین، پێشتر لەگەڵ کاک سیروان محەمەد سەرۆکی ژوور لەم بارەیەوە گفتوگۆمان کردوەو هەوڵ دەدەین بۆ چارەسەرکردنی ئەم کێشەیە.

بازرگانیو پیشەسازی: کۆماری ئیسلامی ئێران چەندین جار ڕایگەیاندوە چاوەڕێی وەڵامی حکومەتی عێراقین بۆ بە فەرمی کردنی چەند دەروازەیەکی سنوری پارێزگای سلێمانین، ئایا هەوڵتان داوە ئەو دەروازانە بەفەرمی بکرێن؟

بڕیار ڕەشید: بەڵێ کارمان لەسەر ئەم بابەتە کردوە، بەڵام بابەتەکە ئاسان نیە، پەیوەندی بەحکومەتی عێراقو ئێرانەوە هەیە، بەئاسانی ناتوانرێت بڕیار بدرێت کات دەخایەنێت.

بازرگانیو پیشەسازی: ئەمساڵ حکومەتی عێراق نەوت دەنێرێت بۆ هاوڵاتیانی هەرێمی کوردستان؟

بڕیار ڕەشید: لە بەرواری ١٠/١٠/٢٠٢٢ نەوت دەگاتە پارێزگاکانی هەرێمی کوردستان، بڕی نەوتەکەم لەهیچ دەزگایەکی ڕاگەیاندن باس نەکردوە بەڵام لێرە تەنها بەشی سلێمانی دەڵێم کە زیاترە لە ١٥ ملیۆن لیترە.

کار دەکەین بۆ ئەوەی دوو مانگ پێش پێگەیشتنی بەرهەمی جوتیاران هەماهەنگی بکرێت لەنێوان لایەنە پەیوەندیدارەکان لەحکومەتی هەرێمو حکومەتی عێراق

ئەمساڵ بەرهەمی هەنار ٥٠٪ کەمی کردوە

٢ هەزار تۆن هەناری هەڵەبجە ئەم هەفتەیە هەنارده دەکرێت بۆ ئیماراتو وڵاتانی یەکێتی ئەورووپا

ئا: ڕێژەن سەردار

وەبەرهێنەرێکی کشتوکاڵیو خاوەنی کۆمپانیای هەناری سازان ئامادە بوە دەکات کێشەیەکی سەرەکی کەرتی کشتوکاڵ لەهەرێمی کوردستان ئەوەیە تاکو ئێستا بەرپرسان وەک پێوست لەگرنگی ئەم کەرتە تێنەگەیشتون، ئەو دەڵێت " لەئێستادا ٢ هەزار تۆن هەناری هەڵەبجە ئامادەیە ئەم هەفتەیە بەرێدەکەین بۆ ئیماراتو وڵاتانی یەکێتی ئەورووپا".

فەرەیدون نامدار، وەبەرهێنەری کشتوکاڵیو خاوەنی کۆمپانیای هەناری سازان بەڕۆژنامەی "بازرگانیو پیشەسازی" ڕاگەیاند ئەمساڵ بەرهەمی هەنار لەسەدا ٥٠ کەمی کردووە بەهۆی ئەو سەرماو سۆڵەیەی ئەمساڵ لەمانگی سێی چواردا هەرێمی کوردستانی گرتەوە، ئەو وتی "لەو کاتەدا درەختی هەنار گۆپیکە دەکات سەرماکە لێدراو ڕۆری فەوتان، لەهەندێک شوێنیدا شەپۆلی سەرما بەر درەختی هەنارەکان نەکەوت بەرهەمەکەی ڕۆر جوانە، وەک خۆرماڵو هەندێک ناوچەی هەورامانی سەیدسایەق سەرما نەیگرتۆتەوە، ساڵی ڕابردوو بەرهەمی هەنار ٣٥ ملیۆن کیلۆ بووە، بەڵام ئەمساڵ مەزەندە دەکرێت بە ١٥ بۆ ٢٠ ملیۆن کیلۆ بێت".

وتیشی "کێشەیەکی سەرەکی کەرتی کشتوکاڵ لەهەرێمی کوردستان ئەوەیە تاکو ئێستا کاربەدەستانو لایەنە پەیوەندیدارەکان وەک پێوست لەگرنگی ئەم کەرتە تێنەگەیشتون کە چ سەرچاوەیەکی گەورەی داهاتو سامانێکی نیشتمانییە، ئێستا وەبەرهێنەرێک بچێتە وەبەرهێنان داوای ٢٠٠ تۆنم زەوی بکات بۆ ئەنجامدانی پرۆژەیەکی کشتوکاڵی، نەک ناتدەنێ، گاڵتەشیان لێ دێت، بەڵام ئاسانکاری بۆ ئەوانە دەکەن کە پرۆژەی بیناسازیو ڤێلا تاوەرو شوقەو بینای کۆنکرێتی دروستدەکەنو هیچ بەرهەمێکیشی نییە، بۆچی ئەوان ئاسانکارییان بۆ دەکرێو ئێمەش ڕێگریمان لێدەکرێ؟ بۆ نمونە من پرۆژەیەکم هەیە ساڵێکە کاری لەسەر دەکەم، زەویشم وەرگرتوە بەڵام ئێستا ئاگادار کراومەتەوە ئابێت کاری لێ بکەم، پرۆژەکەم بریتیە لەوەی گەورەترین بازاڕی بەرهەمو براندە خۆماڵییەکان لەپارکی هەواری شار کۆبکەمەوە وەک وڵاتانی جیهان، بەرهەمەکانی سێوو شلیکو هەنارو ئاوی هەنارو ڕوبەهەنار، هەنجیری وشکو تەڕو تریێو شەربەتی مێوژو مێوژی وشکو بنێشتی کوردیو مریشکی کوردیو هێلکەو هەموو بەرهەمە کوردەوارییەکان لەوێدا نمایش بکرێتو هاوڵاتیان بیکڕنو لێی سوورەمەند بن، بەڵام بەداخەوە ڕۆر کێشەو ئاستەنگمان بۆ دروست دەکرێت لەنەخشەدانان، ئامانج لەم پرۆژەی من ئەوەیە هاوڵاتیان بەرهەمی کاڵیتێی بەرزی خۆماڵی بخۆن، بەڵام ڕێگە نادرێت ٢ هەزار مەتر زەویمان پێ بدرێت، ئەمە لەکاتێکدایە کە لەم ڕۆژانەدا نەخۆشخانەی هیوا ڕایگەیاندوە ئەگەر بەرهەمەکانی خۆراک نەکڕێن بەخۆماڵی ڕیژەی نەخۆشییەکانی شیرپەنجە ڕۆر زیاتر دەبێت".

خاوەنی کۆمپانیای هەناری سازان جەغت لەوە دەکات کە ڕێگەیەکی سەرەکی بۆ بۆژاندنەوەو گەشەکردنی کەرتی کشتوکاڵ بریتییە لەپێدانی زەوی بەو کەسانەی پرۆژەی کشتوکاڵی پێشکەشی وەبەرهێنان دەکەن، ئەو وتی "پێوستە نەک زەویان بێبدرێت، بەڵکو سویاستیشیان بکرێت کە لەباری کشتوکاڵ وەربەرهێنان دەکەن، بەڵام بەداخەوە ڕێگری زۆر زۆرە، هیوادارم ئاسانکاری زیاتر بکرێت بۆ وەبەرهێنەرانی کشتوکاڵی".

وتیشی "پرۆژەکەی من کە ساڵێکە خەریکیم بریتیە لەدروستکردنی مۆلێک لەسەر ڕێگای پردی کۆیانێ بۆ هەواری شار، کە خزمەتی هاوڵاتیانی شاری سلێمانی بکات، کەسێک کە هاتە ئەو مۆڵە عەرەبانەیەک بگرێت بەدەستییەوە سەرجەم پێداویستیەکانی لەبەرهەمی خۆماڵی، کوردەواری بە دەستبخات، بە درێژایی ساڵ کنگرمان دەبێت، قەیسی بەوشکی و بەتەڕی، هەنجیری ئەحماوا کانی گوراڕنو شەقلاوە، برنجو ڕۆنی کوردیو مریشکو قەلو قازو هێلکەی کوردی، هەناوو سەرجەم بەرهەمە کوردەواریەکان بەدرێژایی سەرجەم وەرزەکانی ساڵ بەردەست دەبێت، لەمەوێر پێشنیازم بۆ کراوە بچم ئەو مۆڵە دروست بکەم ١٠ هەزار مەتر زەویم دەدەنێ، بەس لەسلێمانی کێشەم بۆ دروست دەکرێت".

ئەم وەبەرهێنەرە کشتوکاڵییە ئەوە ڕونەکاتەوە کە ناوچەکانی پارێزگای سلێمانیو هەڵەبجە لەچەندین بەرووبومی خۆراکیدا ڕۆر دەوڵەمەندنو دەکرێ گەشەیان پێبدرێت، ئەو وتی "من خۆم ١٠ بەڕادم لەچاودەری سلێمانی دروست کردوە، ٢ دانە بەڕادیشم لەهەڵەبجە هەیە، بەرهەمە کوردەوارییەکان هەڵدەگرم، ساڵانەش بڕێکی باش هەنار هەناردەی دەرەوەی کوردستان دەکەم، لەئێستادا ٢ هەزار تۆن هەنار ئامادەیە ئەم هەفتەیە بەرێدەکەین بۆ ئیماراتو وڵاتانی یەکێتی ئەورووپا".

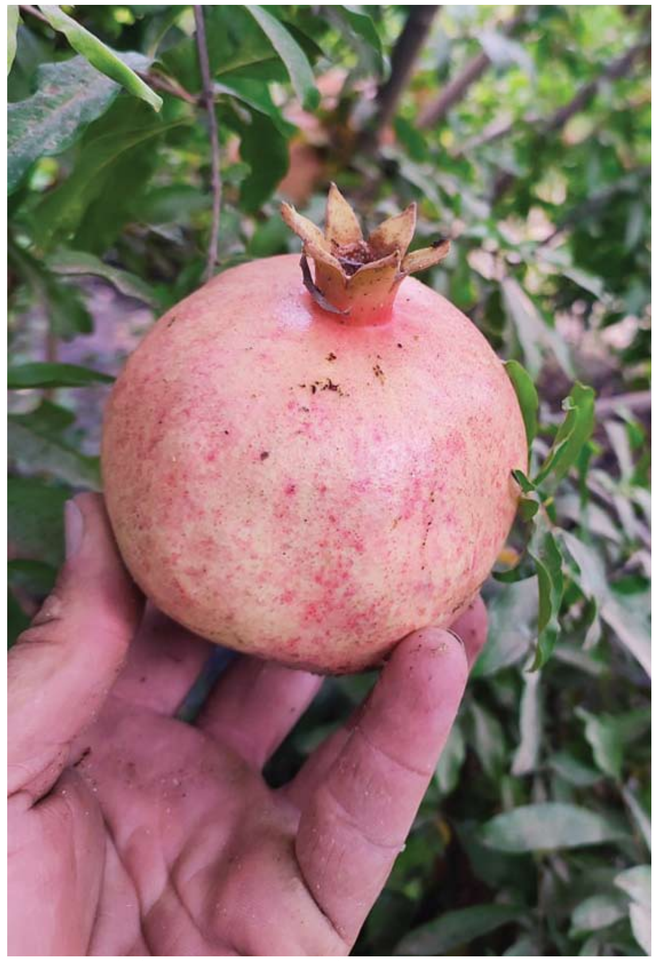

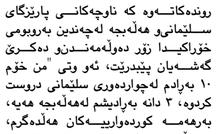

> ساڵی ڕابردوو بەرهەمی هەنار ٣٥ ملیۆن کیلۆ بووە، بەڵام ئەمساڵ مەزەندە دەکرێت بە ١٥ بۆ ٢٠ ملیۆن کیلۆ بێت، کێشەیەکی سەرەکی کەرتی کشتوکاڵ لەهەرێمی کوردستان ئەوەیە تاکو ئێستا کاربەدەستان وەک پێوست لەگرنگی ئەم کەرتە تێنەگەیشتون کە چ سەرچاوەیەکی گەورەی داهاتو سامانێکی نیشتمانییە

"لەکوردستان هونەرو سینەما نابێتە بازرگانی لەبەرئەوەی هۆڵی سینەماو بەرهەمێنەری فیلممان نییە"

ئا: ڕێژەن سەردار

بەرهەمهێنەرێکی فیلم لەکۆمپانیای مەستی فیلم ئامادە بوە دەکات کە ڕەوشی سینەما لەهەرێمی کوردستان لەئاست خواستی هونەرمەندانو سینەماکاراندا نییە، ئەو دەڵێت "دراما یەکمان هەیە ٣٠ زنجیرەیە، بەڵام هیچ کەناڵێک ئامادە نیە بیکڕێت، کەچی دەچن دراما ی تورکیو عەرەبی کۆیەو هیندی دۆبلاژکراو دەکڕن".

بڕوا نوری هونەر، بەرهەمهێنەری فیلم لەکۆمپانیای مەستی فیلم بەڕۆژنامەی "بازرگانیو پیشەسازی" ڕاگەیاند بەهیچ جۆرێک ڕەوشی سینەما لەهەرێمی کوردستان لەئاست خواستی هونەرمەندانو سینەماکاراندا نییە، لەبەر ئەوەی کەرتی تایبەت هاوکاری ناکات تاکو فیلمسازان، فیلم بەرهەم بهێنن، حکومەتیش دەستی داخستووەو هیچ هاوکارییەک پێشکەش ناکات، ئەو وتی "ڕۆرجار کە فیلم دروست کراوە بۆتە مایەی زیان لەبەرئەوەی خواستی بینینی فیلم زۆر کەمە، لەماوەی پێشودا فیلمێکمان نمایش کرد کە بۆ دروستکردنی زیاتر لەملیارێک دیناری تێچوو بوو، بەڵام بە هەموو سینەماکانی کوردستان لەسلێمانیو هەولێرو کەرکوکو دهۆک، تەنها ٣٥ ملیۆن دینار داهاتی هەبوو، فیلمەکە ناوی ئەزمون بوو کواڵیتی زۆر بەرز بوو، دەرهێنەرەکەی زۆر بەتوانا بوو، ئەکتەرەکانی باشترین ئەکتەر بوون، لەکەرکوک بەهەمووی ٢٠٠ بۆ ٣٠٠ بلیت فرۆشرا، لەدهۆک کەوا نۆهەمین خولی قیستیڤاڵی فیلمی نێودەوڵەتی دەکەن، تەنها ١٥٠ بلیتی فیلمی ئەزمون فرۆشرا، ئەمەش نیشانەی ئەوەیە نەتوانراوە بینەرانی فیلم زیاد بکرێتو کۆبکرێتەوە، ئەو کلتورە هونەرییەمان نییە".

وتیشی "فیلمی بازرگانی هەیە کە بینەری زیاترە تا ڕادەیەک دەتوانێت ئەو پارەیەی بۆ دروست کردنی خەرج دەکرێت بەدەستی بهێنێتەوە، بەڵام لەزۆریەی کاتدا سینەماکاران لەزیاندانو قازانج ناکەن".

بڕوا ئامارەی بەوە کرد لەهەرێمی کوردستان فیلمی درێژ زۆر بەکەمی بەرهەم دێت، زیاتر کورتە فیلم دروست دەکرێت لەبەرئەوەی خەرجیەکی کەمی پێویستەو زیاتر بەمەبەستی بەشداری کردن لە قیستیڤاڵەکان بەرهەم دەهێنرێت، ئەو وتی "لەساڵێکدا لەهەرێمی کوردستان یەک فیلمی درێژ دەکرێت یان ناکرێت، لەبەرئەوەی خەرجی زۆرە، قیستیڤاڵی فیلم جەندین ساڵ لەسلێمانی دەکرا، بەڵام وەزارەتی ڕۆشنبیری قیستیڤاڵەکەی لەسلێمانی بڕی دای بەشاری دهۆک، پارە بۆ قیستیڤاڵی فیلم لەسلێمانی خەرج ناکات".

وتیشی "سەرمایەدارانو دەوڵەمەندانی شاری سلێمانی هەمیشە هاوکار بوون بۆ بەرێوەچونی کارەکانی قیستیڤاڵی نێودەوڵەتی سلێمانی بۆ فیلم، ئێمە یەک هەفتە پێش ئێستا قیستیڤاڵێکمان کرد بەسپۆنسەری ڕێکخراوی (UNDP) و حکومەتی ئەڵمانیو ڕێکخراوی (CDO) لەگەڵ کۆمپانیای مەستی فیلم، قیستیڤاڵەکە بۆ ماوەی ٣ ڕۆژ بەردەوام بوو، خۆشبەختانە زۆر باشو سەرکەوتوو بوو، هەتا میوانەکان کە لەعێراقو ئەڵمانیاوە هاتبوون دەیانوت قیستیڤاڵەکە زۆر سەرکەوتووە هەوڵێکە بۆ پێشخستنی سینەما لەکوردستان".

بڕوا ئەوەی ڕونکردەوە کە خولی قیستیڤاڵی نێودەوڵەتی سلێمانی ٤ خولی لەلایەن مەستی فیلم ڕێکخراوە، خولی پێنجەم لەلایەن کۆمەڵێک کەس سازکرا کە لەمەستی فیلم جیا بوینەوەو کارەکان دادگای تێکەوت لەسەر بەکارهێنانی ناوەکە، ئەو وتی "خۆشبەختانە ئێمە جارێکی دیکە قیستیڤاڵی سلێمانیمان وەرگرتۆتەوە، بەڵام لە هەمانکاتدا وەزارەتی ڕۆشنبیری پارە سەرف ناکات لەسلێمانی قیستیڤاڵەکە بکرێت دەبێت بە کەرتی تایبەت سپۆنسەر بکرێت کە نزیکەی ٥٠٠ ملیۆن دیناری تێدەچێت، ئەمەش ڕۆر قورسە کەرتی تایبەت بتوانێت ئەو پارەیە لەم کاتەدا کۆ توانیمان بیناکەی لەسەر دروستبکەین، لەکاتی دروستکردنەکەدا وەک پێویست نەبوو کەموکوڕی زۆری تیدا بوو، بەڵام بیناکەمان وەرگرتو چەند تابلۆیەکی هونەرمەندە جیهانییەکانمان تیدا نمایش کرد، بیناکە ساڵانە پێویستی بەنۆژەنکردنەوە بوو چونکە لەسەقفەکەیەوە ئاو دەهاتە خوارەوە، جارێکیش نۆژەنکرایەوە هەر بەباشی چاک نەکرایەوە، لەکاتێکدا ٢٠٠ هەزار دۆلار بۆ گەرمیو ساردی خەجکراوەو ئیش ناکات لەکاتێکدا ئێمە لەسەرەتاوە کارمانکرد بۆئەوەی مۆزەخانەکە کۆدی یونسکۆ وەرگرێتو لەکاتی شەڕدا پارێزراو بێت، لەفەرەنساوە ئەندازیاری تایبەتمان بەمۆزەخانە هێنا ڕاپۆرتێکی تایبەتی نوسی تا بێتە مۆزەخانەیەکی جیهانی، بەڵام هەر دەستی دەستی پێکراو هیچیان نەکرد".

وتیشی "ماوەی ساڵو نیوێکە کارە هونەرییەکانمان ڕاگرتووە لەبەرئەوەی هیچ نۆژەن کردنەوەی نیە، پاسەوانی نیە، باخەوانی نیە، کاتێکدا پەنامان بردۆتە بەر دەیان شوێن بەڵام هەر بێ هیوابن لەوەی خەمخۆرێک هەبێتو جاکی بکات".

د. ڕێبوار سەعید ئەوەی ڕونکردەوە کە هەموو ئەو تابلۆیانەی تیایدا نمایش کرا بوو مەترسی تەواوی لەسەر بووە کە خراپ بێت بەهۆی بارانو گەرماو سەرماوە، ئەو وتی "بۆیە هەموو ئەو تابلۆیانەم بردوەتەوە لەماڵەوە پاراستومە لەبەرئەوەی خراپ نەبێو نەشێوێن، شوێنی مۆزەخانەکە زۆر گونجاوو باشە بەڵام هیچ کواڵیتیەکی نیە بەردەوام مەترسی لەسەرە".

وتیشی "هونەر لەم وڵاتەدا بێکەسە، کەس بۆی گرنگ نیە هەر کەسێک هەر بکات".

د. ڕێبوار سەعید ئەوەی ڕونکردەوە کە هەموو ئەو تابلۆیانەی تیایدا نمایش کرا بوو مەترسی تەواوی لەسەر بووە کە خراپ بێت بەهۆی بارانو گەرماو سەرماوە، ئەو وتی "بۆیە هەموو ئەو تابلۆیانەم بردوەتەوە لەماڵەوە پاراستومە لەبەرئەوەی خراپ نەبێو نەشێوێن، شوێنی مۆزەخانەکە زۆر گونجاوو باشە بەڵام هیچ کواڵیتیەکی نیە بەردەوام مەترسی لەسەرە".

وتیشی "هونەر لەم وڵاتەدا بێکەسە، کەس بۆی گرنگ نیە هەر کەسێک هەر بکات".

بازرگانێک خزمەتی ئەو شوێنە بکات ئێمە سوپاسی دەکەین گەورەییە بۆ شاری سلێمانی کە ئەو مۆزەخانەیە بمێنێتەوە گرنگی پێبدرێت، چونکە ئێمە دامان نابوو ئەو جێگەیە بێتە شوێنی هونەرمەندانو چەندین جۆر چالاکی گرنگی تێدا بکرێت، بەڵام بەداخەوە بەهۆی خراپی کواڵیتی بیناکەو ئەبوونی گەرمیو ساردی تێدا داخراوەو چالاکی تێدا ناکرێت کە شاری سلێمانی بەشاری هونەریی ناوی دەرکردووە، دەریەک ئەو ناوەش لەدەست دەدات، بەداخەوە لەکاتێکدا هەموو لایەکم ئاگادار کردوەتەوەو کەس بەدەماغەو ئەوە نەفرۆشرێت ناتوانین درامایەکی تر دروست بکەین".

وتیشی "لەکوردستان سینەما نابێتە بازرگانی لەبەرئەوەی هۆڵی سینەما زۆر کەمە، دووەم بەرهەمهێنەری فیلم کەمە، لەهەموو دنیادا کە فیلم دروست دەکرێت حکومەت پشتیوانی دەکات چونکە بەتەنها بەکەرتی تایبەت ناکرێت، بینەری سینەماش لەکوردستان حەزیان لەبابەتی کۆمێدیو بازرگانییە، فیلمی هونەری ئەستەمە پارەکە دەربهێنێتەوە، بینەری سینەما زۆر نیە، جاران لەسلێمانی سێ سینەما هەبوو (سیروان و ڕەشید و دڵشاد) خەڵک بەخێزانی دەچوون بۆ سەیری فیلم، بەڵام ئێستا زۆر کەمە، ئێنتەرنێتیو سۆشیال میدیاو دەستکەوتنی فیلم بەخۆرایيش کاریگەری هەبووە، لەوڵاتان چێژ لەوە وەردەگیرێت لەسینەما سەیری فیلم بکرێت لای خۆمان ئەمە کەمە، سیاسەتی حکومەتی هەرێمو کەناڵەکانیش زیاتر بینەران بەرەو فیلمو درامای تورکیو کۆریو هیندی دەبەن، نایەن درامایەکی کوردی یان فیلمی کوردی بکڕنەوە، هونەرمەندانیش چەند کار بکەنو کەناڵەکان نەیکڕنەوە، دەبێت لە ماڵەوە دانیشن".

بڕوا جەغت لەوە دەکات کە هیچ هیوایەک نیە لەئایندەدا سینەمای کوردی پێشبکەوێت، ئەو وتی "هونەرمەندان ئامادەن بەپارەیەکی کەم کار بکەن، بەڵام حکومەت گرنگی پێنەداتو کەناڵەکان فیلمو دراما نەکڕنەوە کارەکان دەوەستێت، بەمەرجێک هەموو وڵاتانی جیهان لەرێگەی سینەماوە کلتورو فەرهەنگو کارەساتو مێژووی خۆیان بەنیا دەناسێنن، بەڵام بەداخەوە لێرە گرنگی پێنادرێت".

> فیلمی هونەریی ئەستەمە پارەکە دەربهێنێتەوە، بینەری سینەما لەکوردستان زۆر نیە

مۆزەخانەی هونەری هاوچەرخ لەسلێمانی بەتەواوی پشتگوێخراوە

ئا: زریان محەمەد

مۆزەخانەی هونەری هاوچەرخ لەشاری سلێمانی بەمەبەستی ئاڵوگۆڕی کاری هونەری نێوان هونەرمەندانی کوردستان دروستکراوە، بەڵام لەئێستادا بەتەواوەتی پشتگوێخراوەو لەبەر خراپی بیناکەی هیچ چالاکیەکی تێدا ناکرێتو مەترسی لەسەر خراپبونی ئەو تابلۆیانەش هەیە کە تێیدایەتی.

د. ڕێبوار سەعید، شێوەکارو سەرۆکی بەڕێوەبەری هاوچەرخ بەڕۆژنامەی "بازرگانیو پیشەسازی" ڕاگەیاند "مۆزەخانەی هونەری هاوچەرخ لەشاری سلێمانی لەسەرەتای یەکەم کابینەی حکومەتەوە وەک ڕێکخراوی باڵندە باران کە ڕێکخراوێکی فەرەنسی کوردییە کارم لەسەر کردوە زۆویەکمان بۆ دابین کرا لەڕێگەی وەزارەتی ڕۆشنبیریەوە پارەی بۆ پەیدا کرا کە ئەم مۆزەخانەیە بۆ گۆڕینەوەی ئاڵوگۆڕی کاری هونەری کوردستانو هونەرمەندانی کوردستانە".

ڕاشیگەیاند "ئەو زەویەمان کە بۆ دابین کرا لەنزیک پارکی ئازادی شاری سلێمانی، سوپاسی دەکەین گەورەییە بۆ شاری سلێمانی کە ئەو مۆزەخانەیە بمێنێتەوە گرنگی پێبدرێت، چونکە ئێمە دامان نابوو ئەو جێگەیە بێتە شوێنی هونەرمەندانو چەندین جۆر چالاکی گرنگی تێدا بکرێت، بەڵام بەداخەوە بەهۆی خراپی کواڵیتی بیناکەو ئەبونی گەرمیو ساردی تێدا داخراوەو چالاکی تێدا ناکرێت کە شاری سلێمانی بەشاری هونەریی ناوی دەرکردووە، دەریەک ئەو ناوەش لەدەست دەدات، بەداخەوە لەکاتێکدا هەموو لایەکم ئاگادار کردوەتەوەو کەس بەدەماغەو ئەوە نەفرۆشرێت ناتوانین درامایەکی تر دروست بکەین".

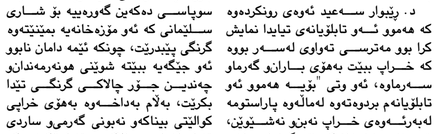

مۆزەخانەی هونەری لە سلێمانی

وتیشی "وەزارەتی ڕۆشنبیری ئەم کابینەیەی حکومەتی هەرێم ڤیستیڤاڵی فیلمی داوە بەدهۆک، ڤیستیڤاڵی شانۆی داوە بەهەولێر، ڤیستیڤاڵی موزیکی داوە بەسلێمانی، لەکاتێکدا سلێمانی شاری ڕۆشنبیرییە، لەدهۆک ئەزمون ١٥٠ بینەری هەبوو لەسلێمانی ٦ بۆ ٧ هەزار بینەری هەبوو".

بڕوا ئامارە بەوە دەکات کە ئەئێستادا تەنها کۆمپانیای مەستی فیلم کار لەسەر بەرهەمهێنانی فیلم دەکاتو کۆمپانیاکانی تر زیاتر ڕیکلامی بازرگانی دروست دەکەن، ئەو وتی "ئێمە لەمەستی فیلم لەمساڵدا دوو فیلممان بەرهەمهێناوە، لەئێستاشدا درامایەکمان هەیە ٣٠ زنجیرەیە، بەڵام هیچ کەناڵێک ئامادە نیە بیکڕێت، دەچن درامای تورکیو عەرەبیو کۆریو هیندی دۆبلاژ دەکەن، درامەکی ئێمە ٤٠٠ ملیۆن دیناری تێچووە هەمووی ئەکەنری باشو سینارییستی بەئەزمونو دەرهێنەری بەتوانا بەشداریان کردوە، بەداخەوە هیچ کەناڵێک ئامادە نیە بیکڕێتەوە، تاکو ئەم ڕۆژانەدا نەخۆشخانەی هیوا ڕایگەیاندوە ئەگەر بەرهەمەکانی خۆراک نەکڕن بەخۆماڵی ڕیژەی نەخۆشییەکانی شیرپەنجە ڕۆر زیاتر دەبێت".

خاوەنی کۆمپانیای هەناری سازان جەغت لەوە دەکات کە ڕێگەیەکی سەرەکی بۆ بۆژاندنەوەو گەشەکردنی کەرتی کشتوکاڵ بریتییە لەپێدانی زەوی بەو کەسانەی پرۆژەی کشتوکاڵی پێشکەشی وەبەرهێنان دەکەن، ئەو وتی "پێوستە نەک زەویان بێبدرێت، بەڵکو سویاستیشیان بکرێت کە لەباری کشتوکاڵ وەربەرهێنان دەکەن، بەڵام بەداخەوە ڕێگری زۆر زۆرە، هیوادارم ئاسانکاری زیاتر بکرێت بۆ وەبەرهێنەرانی کشتوکاڵی".

وتیشی "پرۆژەکەی من کە ساڵێکە خەریکیم بریتیە لەدروستکردنی مۆلێک لەسەر ڕێگای پردی کۆیانێ بۆ هەواری شار، کە خزمەتی هاوڵاتیانی شاری سلێمانی بکات، کەسێک کە هاتە ئەو مۆڵە عەرەبانەیەک بگرێت بەدەستییەوە سەرجەم پێداویستیەکانی لەبەرهەمی خۆماڵی، کوردەواری بە دەستبخات، بە درێژایی ساڵ کنگرمان دەبێت، قەیسی بەوشکی و بەتەڕی، هەنجیری ئەحماوا کانی گوراڕنو شەقلاوە، برنجو ڕۆنی کوردیو مریشکو قەلو قازو هێلکەی کوردی، هەناوو سەرجەم بەرهەمە کوردەواریەکان بەدرێژایی سەرجەم وەرزەکانی ساڵ بەردەست دەبێت، لەمەوێر پێشنیازم بۆ کراوە بچم ئەو مۆڵە دروست بکەم ١٠ هەزار مەتر زەویم دەدەنێ، بەس لەسلێمانی کێشەم بۆ دروست دەکرێت".

ئەم وەبەرهێنەرە کشتوکاڵییە ئەوە ڕونەکاتەوە کە ناوچەکانی پارێزگای سلێمانیو هەڵەبجە لەچەندین بەرووبومی خۆراکیدا ڕۆر دەوڵەمەندنو دەکرێ گەشەیان پێبدرێت، ئەو وتی "من خۆم ١٠ بەڕادم لەچاودەری سلێمانی دروست کردوە، ٢ دانە بەڕادیشم لەهەڵەبجە هەیە، بەرهەمە کوردەوارییەکان هەڵدەگرم، ساڵانەش بڕێکی باش هەنار هەناردەی دەرەوەی کوردستان دەکەم، لەئێستادا ٢ هەزار تۆن هەنار ئامادەیە ئەم هەفتەیە بەرێدەکەین بۆ ئیماراتو وڵاتانی یەکێتی ئەورووپا".

شیوەنی من شیوەنی ئینسانییە.. بانگی ئازادیو گڕووی یەکسانییە

ئاراس عەبدولکەریم مەعروف

خۆ حەشاردانی منداڵانی قوتابخانەیەک لەترسی بۆردومانی ئێران

ئێرانو تورکیا ماوەیەکە بەشێوەیەکی بەردەوام پەلامارو هێرشـی سەربازیی دەکەنـە سـەر هەرێمی کوردسـتان، لەڕۆژهێری هەرێمی کوردستاندا ڕۆژێک بەبـێ تۆپەبـارانو بەبـێ بۆردومانو بەبێ هێرشـی درۆنەکانـی ئەو وڵاتانە بـۆ سـەر ئـەم هەرێمـە تێناپەڕێ! بەمەرجێک تورکیاو ئێران دوو شەریکی بازرگانی یەکەمی هەرێمی کوردستانن‌و ڕۆربـەی هەرە زۆریـی کاڵاو بەرهەمی هاوردەکراومان سـەرچاوەکەی ئەو دوو وڵاتەیەو ساڵانە کۆمپانیاکانیان داهاتێکی زۆرو زەبەندییان لەهەرێمی کوردسـتان دەستدەکەوێ، بەڵام لەبەرامبەردا ئەوان موشەکـو درۆنمان بۆ دەنێرن!

بیانووەکەیان بوونـی هێزە کوردییە ئۆپۆزیسـیۆنەکانی ئـەو دوو وڵاتەیە لەسەر خاکی هەرێم! بەر لەهەر شتێک پێویستە ئەو ڕاستییەمان لەبیر نەچێت کە لەدنیـای ئەمڕۆدا هیچ کێشـەیەک (بەتایبەتی کێشەی گەلێکی زۆرلێکراو) لەڕێگەی توندوتیژییەوە نەک چارەسەر ناکرێـت، بەڵکو زیاتـر دەبێتە مایەی توڕەیی‌و ناڕەزایی‌و تەنها درێژە بەتەمەنی ئەو کێشەو کارەسـاتانە دەدات، وەکو ئەزمونی سـەد سـاڵی ڕابـردوو ئەو ڕاستییەی سـەلماندووە . باشترین ڕێگە بۆ ئەو وڵاتانەی کێشەی کوردییان تیایە تەنهاو تەنها گرتنەبەری ڕێگەی دیالۆگ گفتوگۆیـە، بـەدەر لەمە سـەرکوتو کوشتارو کپکردنەوەی ناڕەزایی هەرگیز ناتوانێت کۆتایی بەو پرسو کێشـەیە بهێنێت، چونکە هەمیشە وەک ژیلەمۆز ئاگری بن خۆڵەمێش سەرهەڵدەداتەوە .

ئەمـە جگە لەوەی هـەر وڵاتێک لەم ناوچەیەدا ڕێز لەمافەکانی کورد نەگرێت، بەدڵنیایی ئەمە دەروازەیەکە بۆ ئەوەی هاوردەکردنـی کاڵاکان لەوڵاتانـی لـەڕووی سـەربازییەوە، کاریگەریـی تورکیـاو ئێرانـەوە لەواسـتیدا دەبێتە هۆکار بۆ بەرەوپێشـچوونی سیسـتمی ئابوریان، نائـارام کردنی ئەم هەرێمەو فشاری سـەربازیی خستنە سەر ناوچە سـنوورییەکانو شـارو شـارۆچکەکانی کوردستان جگە لەوەی ڕەنگە کاردانەوەی هاوڵاتیان بـەدوای خۆیدا بهێنێت، وەک ئەوەی لەکاتی هێرشـکردنی سـوپای تورکیادا بۆ سـەر ڕۆژئاوای کوردستان بینیمان کە بایکۆت کردنی کاڵای تورکی لێکەوتـەوە، لەمەمانکاتیشـدا ئائارام کردنی هەرێمی کوردستانو پەلامارادانی لـەڕووی سـەربازییەوە، کاریگەریـی نەخوازراوی لەسەر دۆخی ئابوری هەرێم دەبێت، کە دواجار دەبێتە هۆی قەیرانی ئابـوری زیاترو کەمبوونەوەی فرۆشـی کاڵای کۆمپانیاکانـی ئـەو دوو وڵاتـە لەهەرێمی کوردستاندا. واتە لەیەککاتدا نـە لـەڕووی سـەربازییو ئەمنییەوە دەتوانـن ئامانجەکەی خۆیـان بهێنێتو کۆتایی بەکێشەو پرسـی کورد بهێنن، نەلـەڕووە ئابوریییەکەشـەوە دەتوانـن دەسـتەوتی زیاتـر بچننـەوە، بەڵکو بەپێچەوانەوە، سـەرنجام بەزیان بەسەر خۆیاندا دەشکێتەوە .

ئـەوە هەرێمـی کوردسـتانە کـە چەند سـاڵێکە ئابوریو بـازاڕی ئەوان دەبوژێنێتەوەو لەدەسـتدانی ئەم بازاڕە عاقبیەتـی خێـری بۆ ئـەو دوو وڵاتە نابێـتو بەکارهێنانـی ئـەو دوو وڵاتـە درۆنو موشەکیش جگە لەنارەزایی هیچی دیکەی لێ سـەوز نابێـت، لەبەرئەوەی پرسـی کورد پرسـێکی ڕەواو مرۆیانەو وەک مامۆستا هێمن دەڵێت:

شیوەنی من شیوەنی ئینسانییە
بانگی ئازادیو گڕووی یەکسانییە
شیوەنی من شینی کوردی بێبەشە
ئەو گەلەی حاشا دەکەن لێی‌و هەشە

داهێنەری سفرو باوکی ماتماتیک

شەن جەزا کەریم

محەمـەدی کوڕی موسـای خوارزمی ٧٨١ــ ٨٤١ز بەبەکێک لەزانا گەورەکانی زانسـتی ماتماتیـک ئەژمـار ئەکرێت لەبەرچـەدا خەڵکـی شـاری خوارزمە کە ئەکەوێتە ئۆزبەکسـتانی ئێسـتاوە، لەسەردەمی خلیفە مەئمونی عەباسیدا ڕو لەبەغدا ئەکاو ئەبێتە سەرپەرشتیاری کتێبخانەی خلیفە، تا دوا سـاتەکانی ژیانی لەبەغـدا دەمێنێتەوە هەر لەوێش بەخاک ئەسـپێردرێ، هەربۆیە عەرەب بەزانایەکی عەرەبی لەقەڵەم ئەدەن، بۆ ئەوەی کەمێک زانیاریمان هەبێت لەسەر زانستی بیرکاری جێی خۆیەتی ئەم زانا بەناوبانگە بناسین، خوارزمی داهێنەری سفرە (٠). پێش ئەو ژمارەن لەیەکەوە دەسـتپێکردوە تا نۆ، ئەمەش بەکێک بوو لەهەرە کێشـە گەورەکانی بەردەم بیرکاری، حسابو مامەڵە کردن هەروەها داهێنانی ژمارەکان گۆڕینی لەڕێنووسـی هیندیەوە بۆ شـێوەیەکی نوێ کە جیا بێت، هەربۆیە لەمڕۆدا زاناکانی بیرکاریو ماتماتیک خوارزمـی بەباوکی ماتماتیـکو کێڵکولەیـتەر (حاسـبە) دائێنێن کە بەچەنـد قۆناغێک بوە بەم کۆمپیتەرەی ئێستا .

جگە لەمانە خوارزمی، زانستی حسابی کردە دو بەش کە بەشێکیان پێیئەوترێ (جەبـر)، ڕۆرێـک لەگرێ حسـابییە ئاڵۆزەکان بەزانسـتی جەبر ئەکرێنەوەو ئەگەنە ئەنجام.

هەروەها لەزانسـتی سێگۆشـەکاندا چەندین ڕێگای نوێی هێنایە کایەوە وەک (سایِنو کۆسایِن)، (لۆگاریتمات).

محەمەد موسای خوارزمی تەنها زانای بیرکاری نەبو، بەڵکو جوگرافیاناسـێکی شـارەزاو گەردوناسو ئەستێرەناسێکی لێهاتوی ڕۆژگاری خـۆی بوە، ئەم زانا بەناوبانگە داهێنانی زۆری هەیە لەبوارە جیاجیاکاندا، بۆ نمونە: کاتژمێری هەتاوی داهێنا، هەروەها نەخشەی جیهانی نوێ لەجوگرافیاناسـەکانو نەخشەسازەکانی ئـەو ڕۆژگارە بـکات، کە بـوە بنەمای سـەرەکی ژێرخانی زانستی نەخشە بۆ جیهان.

هەروەهـا کاتێک لەدەربـاری خەلیفە مەئمودا بوە ڕۆژێـک لەکتێبەکانی کە بەلاتینی و هیندی نوسراون وەرگێڕاوەتە سەر زمانی عەرەبی.

خوارزمی هـەر بەوەوە نەوەسـتاوە هەمیشـە لەداهێنانو لێکۆڵینەوەدا بو لەژیانیدا، زیاتر لەپانـزە کتێبی داناوە لەبـوارە جیاجیاکانـی زانسـتەکانی ماتماتیک، گەردون، بەکارهێنانی ئامێری ئەستێرەناسی و گەلێ باری تر.

ئەو زانا گـەورەو بەناوبانگە لەژیانیدا زیاتر سـەرقاڵی داهێنانو زانست بوە، کەمتر بەلای ئابینرو مەزهەبدا ڕۆشتوە، هەربۆیەش چەندین بۆچون هەیە لەسەر ئایندیاری خوارزمـی. تائەو ئاسـتەی هەندێک لەنوسەرو زانای ئابینی باسیان لەوە کردوە گوایە ئەم کابرایە زەردەشتی بوە، کە هەر زانا وەکەی محەمەد موسـایە ئەو بۆچونو گومانانـە ڕەت ئەکاتەوە . دیارە ئەگەیشـتنی پیاونـی ئابینی بەو ئاستە زانستییەی خوارزمی گەیشتویەتێ، جێی ئیرەیی پێبردن بوە .

کەواتـە ئەشـێ بڵێیـن خوارزمـی نەک هەر زانای سـەردەمی خۆی بوە، بگرە تا ئەمڕۆش زانسـتەکەی چالاکەو سودبەخشـە بۆ سـەرجەم مرۆڤایەتیو زانستی بیرکاری، چەبرو ئەندازە .

خوارزمی نەک هەر بەداهێنەری سفر، بەڵکو بەباوکی (حاسـبە) دائەنرێ، کە تا ئەم چرکەسـاتەش مرۆڤ سەرقاڵی بوەو بوە بەزانسـتی سـەدەی بیستو یـەک. ئەمـڕۆ خوارزمی بوەتـە هێمام سـونبولێک کە بۆ هەمو بوارو زانستیک پەیوەست بێت بەماتماتیکـو کۆمپیوتەرو ژمارەوە بەکاردێت، لەسـەنگافورا بەهۆی ریسایکلینی ئاوی ئاوەڕۆ توانراوە لە

دەکرێت ئاوی ئاوەڕۆ نۆش بکرێت؟!

وەسفی خەلیل ئیسماعیل

دیـارە کەسـانێک هـەن یەکەم وەڵامیان نەخیـر دەبێت، بەڵام ئەم بابەتەمـان لەئەنجامـدا وەڵامەکەی بەپیچەوانەیە، واتا بەڵێیە .

لەوانەیە کەسـانێک هەبن توشی سەرسـوڕمان بـن بگرە توشـی هێڵنجدان بن، لەوانەشـە توشـی ڕشانەوەش بن ئەگەر بڵێن تەنانەت لەهەنـدی وڵات دەخورێتەوە، بەڵام ئەگەر تا کوتایی ئەم باسە بەوردی سـەرنج بدەیـن لەوانەیـە هەبێت بۆچونی بگۆڕێت.

پـێش ئـەوەی بچینـە کرۆکی بابەتەکە، سـەرەتا دەبێت هەشت ڕاسـتی لەبارەی ئاوی سەر زەویو لەشی مرۆڤ بزانین:

یەکەم: ئاو بەڕێژەی لە ٧٠٪ زەوی دادەپۆشێ .

دووەم: لـە ٥ ,٩٧٪ ئاوی سـەر زەوی سـوێرە، تەنهـا ٥ ,٢٪ ئاوی شـرینە، لەو ئـاوە شـرینە تەنها ٣ ,٠٪ لەڕێـر ڕکیفـی مرۆڤدایـە بۆ بەکارهێنان.

سـێیەم: تەنهـا بەقەبـارەی ٧ حەوزی مەلەوانگەی ئۆلمپی پشکی هەر کەسێکە بەدرێژایی ژیانی.

چـوارەم: چونکە ڕێـژەی ئاوی شیرین لەشـوێنێک بۆ شوێنێکی تر دەگۆڕێت بۆ نمونە پێنج ئەوەندەی کەسێک لەئەمریکای لاتینی پێنج ئەوەندەی کەسێکە لەوڕۆژهەڵاتی ئاسیا .

پێنجـەم: کەمتـر لەنیـوەی گوندنیشینەکانی باشوری بیابانەکانی ئەفریقا سـەرچاوەی ئاویان بەباشی دەستدەکەوێت.

شەشـەم: ٧٠٪ ئاوی شـیرینی سەرزەوی بۆ کشتوکاڵ بەکاردێت.

حەوتەم: لەبەر ناسـازگاری ئاوی خواردنەوەو ئاوی ئاوڕو کومەڵگای مرۆڤایەتی سـاڵانە بـڕی٢٥٠ ملیار دۆلار زیانی پێدەگات .

هەشـتەم: مرۆڤ وەکو پیکهاتەی لەشی ئاو زۆرترین ڕێژەی پێکدێنێت لەنێوان ٧٠٪ تـا ٩٠٪، واتە لەهەر بارودۆخێک نەتوانێت ئاوی پێوستی دەسـتکەوێت لەڕوی تەندروستییەوە ئەنجامەکەی زۆر خراپ دەبێت .

لێرەدا دەبێت ڕۆڵـی ئاوی ئاوەڕۆ دیـاری بکەین لەپیسـبونی ژینگە لەلایـەکو بەفیرۆدانی ئاو لەلایەکی تر، وایکرد پسپۆڕانی ژینگە بیر لەوە بکەنـەوە ئاوی ئاوەڕۆ ڕیسـایکلین بکـەنو سـودی هەبێـت بۆ پاک ڕاگرتنی ژینگەو لەهەمانکات دوبارە بەکارهێنانـەوەی چ بۆ کشـتوکاڵ یـان بـۆ خواردنەوە وەکو ئیسـتا لەوڵاتانی ئیسـپانیاو ئەسکاندیناڤیا هەندێک لەوڵایەتـی ئەمریکاش جگە لەکشـتوکاڵ بۆ خواردنەوەش بەکاردێـت، لەسـەنگافورا بەهۆی ریسایکلینی ئاوی ئاوەڕۆ توانراوە لە ٣٠٪ ئاوی خواردنەوە دابین بکەن.

لێرەدا پرسـیارێک سەرهەڵدەدات بۆ ئێسـتا بیر لە ڕیسیکلینی ئاوی ئاوەڕۆ دەکرێتەوە؟

دیـارە چەند هۆکاری سـەرەکی هەن بوەتە مایەی ئەوەن مروڤ بیر لەڕیسایکلینی ئاوی ئاوەڕۆ بکاتەوە:

١/ زیادبونی دانیشتوانی سەرزەوی بەشێوەیەکی بەرچاو.

٢/ فـراوان بوونـی ئاوەدانـیو گەشـەکردنی شـارەکان لـەڕوی زیادبونی دانیشتوان.

٣/ بەرزبونـەوەی پلـەی گەرمی زەوی کـە لەئەنجامـدا بوەتە هۆی وشکەسالیو کەم بونی ئاو.

٤/ نزمبونەوەی ئاسـتی ئاوی ژێر زەوی.

گرنگترین سودەکانی ڕیسایکلینی ئاوی ئاوەڕۆ:

١- لەبری ئەوەی ئەم ئاوە دەبێتە مایەی پیسـبونی ژینگـە دووبارە بەکاردەهێنرێت.

٢- لەبەرئـەوەی ئەم جۆرە ئاوە لەبەردەسـتدایە بۆیـە جگە لەوەی بەئاسانی دەسـتدەکەوێ لەهەمان کات تێچونـی کەمتـرە بـەراورد بەسەرچاوەکانی تری ئاو بۆ ئەوەی سودی لێوەربگیرێت.

٣- بەهۆزەو دەتوانین پارێزگاری لەئاوی ژێـر زەوی بکەین، هەروەها لەمەترسـی سـوێر بونو تێکچونی دووری دەخەینـەوە بەئەهێشـتنی دابەزینی ئاوی ئاوەڕۆو تیکەڵ بونی بەئاوی ژێر زەوی.

٤- ئـەم کارە دەبێتە هۆی دابین کردنی ئاو بۆ ناوچە بێ ئاوەکان.

٥- ئەمە دەبێتە هۆی بوژانەوەی ئابوری کاتێک بەشێوەیەکی ئاسان ئـاو دابین بکرێت بۆ کەرتە جیاجیا کانی ئابوری وەک دابین کردنی ئاو بۆ کشتوکاڵو پیشەسازی، ئەمەیش دەبێتە مایەی دابینکردنی خۆراک.

٥- لەهەمانـکات دەبێتـە هۆی بوژانـەوەی کەرتـی کشـتوکاڵ ئەوەش بەسـود وەرگرتن لەو ماەد خۆراکیانەی لەئاوی ئاوەڕۆدایە .

دیـارە هەمـوو پرۆسـەیەک لەسـەرەتاوە چەنـدین گرفـت ڕوبەڕوی دەبێتەوە بەڵام بەهیمەتی هەموولایەک گرفتەکانی چارەسـەر دەکرێت لەوانەش:

– هەر کەمتەرخەمیەک لەپرۆسەکە دەبێتـە مایەی دەرهاویشـتەیەکی ترسناک.

– زۆرجـار جێگـەی ڕەزامەندی هاوڵاتیـان نابێـت لەبەرئـەوەی سەرچاوەکەی ئاوێکی پیسە .

– دەبێـت ئـەوەش بزانیـن ئەم پروسـەیە لەسـەرەتاوە تێچونـی زۆرە بەڵام لەبەرئەوەی پرۆسـەکە ماوەیەکـی زۆر بـەردەوام دەبێت بۆیە بەوە قەرەبـووی تێچونەکەی دەکاتەوە .

هەرچەندە ڕێگری هەیە لەجێبەجێ کردنی، بـەڵام دەکرێـت چ لەڕوی ئەنجامدانی یەوردی گرنگی پێبدرێ، چ لـەڕوی ڕاگەیاندنـەوە هاوڵاتـی هوشـیار بکرێت بۆ ئـەوەی نەبێتە مایەی ڕێگریی لەجێبەجێکردنی.

یەکەم وڵات کە بەم کارە هەڵساوە ئـاوی بەکارهاتـوی زیاتـر لە ٤٠ ملیۆن دانیشتوی عێراق ڕێسایکلین بکات، ئەگەر پێوستی هەر کەسیک لەڕۆژێکـدا بە ٢٥٠ لیتـر دابنرێت بەپێـی سـتانداری جیهانـی، ئەو بڕە ئاوەی لەڕۆژێکدا لەڕیسـایکلین دەسـتدەکەوێت لای کەمەوە بەشی چەند پارێزگایەکی باشور دەکات بۆ بەکارهێنانی لەکشتوکاڵدا.

سێیەم، بەداخەوە لەعێراق بەگشتی تا ئێسـتا بیریان لەوە نەکردوەتەوە سیستەمی نوێی ئاودێری بەکاربهێنن بۆ کشـتوکاڵ، لەمەمانـکات کاری جدی نەکراوە بۆ زیادکردنی ڕوبەری سەوزایی بەتایبەت دوای جەنگەکانی عێـراق لەگـەڵ ئێـراندو کوێت کە ئەنجامەکـەی لەناوچونـی چەندین ملیۆن دارخورما بووە .

لەمەرێمی کوردسـتانە نەک تەنها حکومەت نەیتوانیوە سـود لەئاوی ئاوەڕۆکان ببینیـت، بگرە ئەو بڕە بارانەش دەباریـت ئاوەکەی بەفیڕۆ دەڕوات بـێ ئەوەی بەربەسـتی بۆ دروست بکرێت، پارێزگای سلێمانی لەئایندەدا ڕوبـەڕوی دوخێکی زۆر ناڵەبـار دەبێتـەوە، نـەک تەنهـا لەڕوی کەمی ئاو بەڵکو پیسـبوونی ئاوەکەشی، چونکە ئاوی زێی چوک سـەرچاوەی ئاوی شـارەکەیە کە دوای ئەوەی ئاوی ئـاوەڕۆی چەند شارو شاروچکەیەک دەڕژێتە ناوی‌و لەهەمانـکات ڕێژەی ئاوی پاک کەم دەبێتـەوە بەهۆی ڕێگریـی ئێران لەهاتنی ئاوی زێـکان، لەهەمانکات کەم بونەوەی ڕێژەی ئاوی سیروانو ئەمە وادەکات بەزەتی پیسبون ئاوی ڕوبارەکـە دەرکەویـت وەکو چون ئەمە چەند سـاڵیکە شـارۆچکەی دەربەندیخان بە دەسـتیوە دەناڵێت لە بەر ئەوەی ئاوی تانچەڕۆش ساڵ بەساڵ ڕێژەی پیسبونی زیاد دەکات، ئەم دیاردەیەش چاوەڕوان کراوە بۆ شاری سلێمانی‌و شارۆچکەکانی تر.

بۆیە لێـرەوە داواکارین حکومەت هەوڵی جدی بدات سستمی ڕێسایکلین بەکاربهێنێـت بـۆ ئەو شـارانەی ئاوەڕۆیان دەڕژێتـە ناو ڕوبارەکان، بەمـەش ڕێـژەی پیسـبونی ئاوی ڕوبارەکان کەم دەبێتو لەهەمانکات سود لەئاوی ئاوەڕۆکان وەردەگیرێت بۆ مەبەستی تر.

دەبێت ئەو مەترسـیە گەورەیەش بزانیـن لەئەنجامی پیسـبونی ئاو بەئـاوی ئـاوەڕۆ جگـە لەلایەنـە مەترسـی مایکرۆیایلۆجیەکـەی، لەلایەنـە کیمیاویەکەش مەترسـی گـەورەی هەیـە، چونکە هەندی کانزا هەیـە کە پێدەوترێـت کانزا قورسـەکانی heavy metals وەک زەیبەق Hg، کادمیوم Cd، زرنیخ Zs ، کڕوم Cr ، ئالیوم Ti، قورقوشـم Pb بەشـێکیان لەتوانەوەی بەردی شاخەکان لەسروشتەوە پەیدا دەبێت، بەشـەکەی تریشـی لەپاشماوەی کارگەکانەوە وەکو ئەوەی لەناوچەی پیشەسـازی تانچەرۆ بەکاردێت، کەکانـی خواردنـەوەی لەوانەیـە بەکەسـر کاریگەری دیـار نەبێت، بەڵام بەتێپەڕ بوونی کاتو زیاد بۆنی ئەو مادە ژەهراویانە لە ئەشی مرۆڤ دەبێتە هۆی سـەرەڕۆدانی چەندین نەخوشی ترسناک.

> پارێزگای سلێمانی لەئایندەدا ڕوبەڕوی دوخێکی زۆر ناڵەبار دەبێتەوە، نەک تەنها لەڕوی کەمی ئاو بەڵکو پیسبوونی ئاوەکەشی

دڵاوەر عەلی سۆفی

"یارونینو ئوکونینو تۆماس غولپی" چۆن بونە شای شتان؟

گریگـۆری بیتـرۆف لەبەشـی دوانزەهەمـی کتێبە بەناوبانگەکەیـدا (لەوڵاتـی گوڵەزەنبەقـی سـپیا یا فینلەنـدە)، لەیەکێنیـک لەپەرەگرافەکانیـدا لەزمانی یارونینیـەوە دەڵێت "ئەی مامۆسـتاو قەشـەو حاکمو موهەنـدسو مامـوراننو محامیانـی محترمـی ئەوەی سـوئومی جوانبەخـت! لەگـەڵ ئێوەمـە! گوایە هەر یەکەتـان بەتەمای ئەوە نابن کە لەنـاو میلەتەکەتانا ببنـە یەکێکـی وەک ڕۆینسـن. لەجزیرگەییکی خاڵیا ڕوبنسن توانی پیاوخۆرێک بەملێنی بیکا بەئینسانێکی مەدەنی‌وهاوەدەم بۆخۆی‌و هاوکار لەئینشیا. کەچی ئێوە لەپاڵ دیواری عەنتیکخانەو جێگای تەمێلیو قوتابخانە بەرزەکانو لای بنای ڕۆژنامەکانا ئەوەسـتنو دەربارەی ئەفـرادی میلەتەکەمان کە هەموی دوو ملیۆنە دەڵێن: ئەمانە نەزان (جاهل)و سەرخۆش درشتنو وردبینەوە، بڕوانـنە روبنسـنو ئنجا بیر بکەنـەوە بزانن بەرامبەر ئینسانێت چیابەتە فرمانێک ئەکەوێتە ئەستۆتان".

خوێنەری هێژا ئـەوەی خوێندتەوە بەپێی گێڕانەوەی کتێبەکە بەشێکە لەوتارێکی یارونین کە بو بەگەورەترین هاندەر بۆ ئەوەی ئەو سێ هاوڕێیە چاکی لێبکەن بەلادار پلان دابنێن بۆ پێشخسـتنی ئابـوری فینلاند، یارونین خـۆی بو بەیەکێک لەخاوەن پـرۆژە گەورەکانی وڵاتی فینلاند، ئەو سـێ کەسـە یارونینو ئوکونینو تۆماس غولپی، ئەوانە بون کە لەسـەرەتای سـەدەی بیستدا بونە شای پیشەسازیو بازرگانییەکانو بناغەو ژێرخانی ئابـوری وڵاتەکەیانیان دانا. یارونین لەبوارەکەی خۆیدا کە حەڵوافرۆشێکی بچوک بوو، بوە خاوەنی گەورەترین کارگەی شیرینیو لەژێرێک لەوڵاتانی ئەورووپادا بەدەیان لقی کردەوەو بەهەزاران هەڵی کاری ڕەخساند.

دوهەمیـان ئۆکونین بوو، کە شـاگردی پێڵاودرویەک بو، چوە پاریسو سێ سـاڵ لەکارگەیەکی پێڵاودروندا کاریکـرد، تـا بـو بەباشوەسـتا. کاتێـک گەڕایەوە بڕێ پـارەی پێکـەوە نابـوو، لەشـوێنێکی بچوکدا خۆبەخۆی کەوتو پێڵاو دروسـت کـردن بەهۆی ئابابی دەسـتکارەکەیەوەو پەیداکردنی ناوبانگەوە کارگەیەکی پێڵاودرونـی دامەزراندـ، لەچەندین وڵاتی دراوسـێی فینلەندا لقی کردەوە، کە تەنانەت ناوبانگەکەی وایکرد پێڵاوی پاشاکانیش لەکارگەکانی ئەودا بدروردرێ.

تۆمانـسی هاوڕێـی یارونیـنو ئۆکونیـن لەبنەڕەتا کارەکەی ئەوە بو کە ئەچوە لادێکانی نزیک هێلسنکیو هێڵکەی ئەگوندنشـینان دەکڕیو بەسـەریەتە ئەیگێڕا بەشـاردا ئەیفرۆشـت، ئەمیش توانـی پلانێک دابنێ لەگوندە دورەکانەوە لەڕێگەی مامۆسـتاو قوتابیانەوە ژۆرترین هێڵکە کۆبکاتەوە بیفرۆشـی، تا گەیاندیە ئەو ئاسـتەی هێڵکەی فینلەندی بێتە براندو ڕیسـتورانتە بەناوبانگەکانی پاریسو لەندەن هێڵکەی تۆماس غولپی نەیێت پێشکەشی نەکەن.

ئەمـڕۆ فینلاند یەکێکە لەوڵتـە ئەورووپیەکانی ئەندام لەیەکێتـی ئەورووپا، ئـەم بابەتە ئەوەمـان پێتەڵێت ئابوری کۆڵەکەی سـەرەکی هەموو وڵاتو قەوارەیەکە، ئێمەی کورد ڕۆز لەمێژە تینووی ئازادیو سەربەخۆیین، هەربۆیە دروسـت ئەوەیە هەمـو هەوڵەکانمان تەرخان بکەیـن بـۆ دامەزراندنـی ئابوریەکی بەهێز لەسـەر بنەمـای بەرهەمو هـەوڵ بدەین لانیکەم پێداویسـتی خۆمـان بەرهەمهێنین، دیارە ئـەوەش بەپلانی وردو ئەکادیمیانە ئەبێت، بۆ ئەمڕۆی ئەم وڵاتە پیشەسازیو بەرهەم، گرنگیدان بەکشـتوکاڵ بەشێوەیەکی مۆدێرن، دامەزراندنی کارگەی چـۆکو مام ناوەند، وەبەرهێنان لەبەرهەمی ناوخۆدا بکەین نەک لەباڵەخانەی کۆنکرێتو بەرزدا، سـودوەرگرتن لەسـامانی ژێرزەمیو سروشتی ئەم وڵاتەو گرنگیدان بەکۆگردنەوەی ئاوو دروسـتکردنی بەنـداو، قایم کردنی کۆڵەکەکانی ئابوری ئەبێتە مایەی ژێرخانێکـی ئابوری بەهێزو لەئەنجامدا وڵاتێکی بەهێز، لەکۆتاییدا ئەلیم نوخشەکەی فینلاندمان لێبێت، ڕۆژێک بێت شانازی بە بەرهەمی وڵاتەکەمانەوە بکەین.

*** سـود لەکتێبی (لەوڵاتی گوڵە زەنبەقی سـپیا یا فنلانـدە) وەرگیراوە لەنوسـینی گریگـۆری پیترۆفـو وەرگێڕانی سالح قەفتان.**

خاوەنی ئیمتیاز
ژووری بازرگانیو
پیشەسازی سلێمانی

سەرنوسەر
ئاراس عەبدولکەریم مەعروف

جێگری سەرنوسەر
دلاوەر عەلی سۆفی

بەڕێوەبەری نووسین
یاسین ڕەحیم فەرەج

سەرپەرشتیاری ڕۆژنامەوانی
سەردار محەمەد

دیزاین
عادل عومەر

٥٠ ساڵە نانەوایە

ئا: زریان محەمەد

خاوەنی نانەواخانەی بێدارانی شەو، ٥٠ ساڵە کاری نانەوایی دەکاتو ١٨ ساڵە نانەواکەی بە ٢٤ کاتژمێریی کراوەیەو نانی گەرم بۆ هاوڵاتیان ئامادە دەکات .

عوسمان فەرەج، خاوەنی نانەواخانەی بێدارانی شەو لەشاری سلێمانی بۆ ڕۆژنامەی "بازرگانیو پیشەسازی" وت "لەساڵی ١٩٦٣ەو دەستی بەکاری نانەوایی کردووە، ڕۆژانە بەردەوام سەرقاڵی وەستایەتی بووەو بەردەوام نانی دروستکردووە، ئەو وتی "ئێستا خاوەنی نانەواخانەی بێدارانم لەگەڕەکی مامۆستایان، لەساڵی ٢٠٠٤ەوە ئێمە بە ٢٤ کاتژمێریی نان دروست دەکەین و دەیفرۆشین بەهاوڵاتیان، وامانکردووە هاوڵاتیان بەردەوام نانی گەرمیان دەستبکەویت لەهەر کاتیکدا بیانەویت" .

وتیشی "لەساڵانی شەستەکاندا ١٢ نان دەدرا بەپەنجا فلس، پاشان نانەوخانەی بازرگانی کرایەوە ئێمە حکومەت ئاردی بۆ دابین دەکردین، یەک فەردە ئارد بە ١ دیناروەرماندەگرتو نانێکمان دەدا بە ٥٠ فلس، نانەواخانە بازرگانییەکان ئاردان لەحکومەت وەرنەدەگرت نانێکیان دەفرۆشت بە ١٠ فلس، لەبازاڕدا فەردەیەک ئاردیان دەکڕی بە ٣ دینار، بەراورد بە ئێستا نان زۆر گرانە ئەوکات خەڵک پارەی نەبوو، ئێستا خەڵک باشترە پارەی پێیە" .

عوسمان فەرەج دەربارەی ڕەوشی نانەواکان لەئێستادا وتی "جاران نانەواخانەکان هیچ کێشەیەکیان نەبوو حکومەت لەوکاتەدا هەمو شتێکی بۆ دابین دەکردین، ئاردو نەوتو سۆدەو خومرە، بەڵام ئێستا هیچمان بۆ دابین ناکرێت، چەندین کێشەشمان بۆ دروستبووە بەتایبەت زەمانو نرخی کارەباو پارەی ئاو هەمووی گرانبووە لەسەرمان" .

خاوەنی نانەواخانەی بێدارانی شەو نیگەرانەو وتی "هیچکات بێتاقەت نەبووم لەپیشەکەم، بەڵام لەماوەی دروستبونی ئەو هەموو کێشەیە بۆمان دروست دەکەن بەتەواوی بێزاربووم، پێمخۆشە واز لەکارەکەم بێنم هەر منیش نیم وەک نانەوا بێزار بم هەموو ئەوانەی کاردەکەن ئیشێکی تریان دەستکەوێت وازدەهێنن" .

وتیشی "داواکاریو چارەسەر کردنی کێشەکانمان داوەتە دەست حکومەتو لایەنە پەیوەندیدارەکان، بەڵام هیچمان بۆ ناکەنو نایەن بەدەمانەوە ، سوپاسی ژووری بازرگانیوپیشەسازیسلێمانیش دەکەم کە خەمخۆرانە بەردەوام لەهەوڵی چارەسەرکردنی کێشەکانماندایەو گەیاندویەتی بەلایەنە پەیوەندیدارەکان" .

ریکلام

ریکلام